



**Národná správa 2008
Úradu pre reguláciu sieťových odvetví
Slovensko**

Obsah

1. ÚVOD	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. ZHRNUTIE/VÝVOJ ZA POSLEDNÝ ROK	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.1 ZÁKLADNÁ ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA A KOMPETENCIE REGULAČNÉHO ÚRADU.....	5
2.2 VÝVOJ ZA POSLEDNÝ ROK.....	11
3. REGULÁCIA A SPRÁVANIE SA TRHU S ELEKTRINOU	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.1 REGULAČNÉ OTÁZKY [ČLÁNOK 23(1) OKREM “H”].....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.2 OTÁZKY HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE [ČLÁNOK 23(8) A 23(1)(H)].....	22
4. REGULÁCIA A SPRÁVANIE SA TRHU SO ZEMNÝM PLYNOM	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.1 REGULAČNÉ OTÁZKY.....	24
4.2 OTÁZKY HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE [ČLÁNOK 25(1)(H)]	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5. BEZPEČNOSŤ DODÁVOK	32
5.1 ELEKTROENERGETIKA.....	32
5.2 PLYNÁRENSTVO.....	48
6. VŠEOBECNÝ HOSPODÁRSKY ZÁUJEM	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6.1 UNIVERZÁLNA SLUŽBA.....	57

1. Úvod

Uplynulé obdobie je pre Slovensko charakteristické zásadnou zmenou a to úplnou liberalizáciou trhu s plynom a elektrinou od 1. júla 2007. Táto skutočnosť ovplyvnila celé podnikateľské prostredie a zároveň aj činnosť oboch orgánov štátnej regulácie sieťových odvetví – Rady pre reguláciu a Úradu pre reguláciu sieťových odvetví.

Rada pre reguláciu zrevidovala uplynulé regulačné obdobie a v súlade s novou situáciou na trhu s energiami vypracovala strategický dokument Regulačná politika na nastávajúce regulačné obdobie 2009 – 2011. Dokument predstavuje východisko pre tvorbu jednotných podmienok a rovnakého stupňa oprávnenosti pre celý vnútorný trh a správne, prehľadné a účinné postupy a podmienky pre pripojenie, prístup do národnej sústavy a spôsob tvorby cien. Regulačná politika vytýčila smery, ktorými sa bude orientovať štátna regulácia. Nástrojom jej realizácie bude aj sledovanie, porovnávanie a harmonizácia regulačných metód uplatňovaných v členských štátoch EÚ s regulačnými metódami uplatňovanými v Slovenskej republike. Určitým novým prvkom v regulačnej politike je dôraz na doteraz málo využívanú stránku činnosti a kompetencií a to analýzu a korekciu vplyvov rozhodnutí vydaných Úradom pre reguláciu sieťových odvetví na sieťové odvetvia z celospoločenského hľadiska.

Liberalizácia trhu bola výsledkom procesu dôslednej implementácie legislatívy Európskej únie do legislatívy Slovenskej republiky, čo výraznou mierou ovplyvnilo aj činnosť Úradu pre reguláciu sieťových odvetví tým, že sa posilnilo jeho nezávislosť a udelili sa mu nové kompetencie.

Úrad nadviazal na Regulačnú politiku svojou sekundárnou legislatívou. Boli to hlavne všeobecne záväzné predpisy, ktorými sa stanovili rozsah cenovej regulácie v elektroenergetike a plynárenstve a spôsob jej vykonania, rozsah a štruktúra oprávnených nákladov, spôsob určenia primeraného zisku pre jednotlivé regulované činnosti na rok 2008. Významnými predpismi, ktoré sa budú používať ako nástroje na zabezpečenie a zvýšenie kvality a bezpečnosti dodávky energií a zároveň ochrany spotrebiteľov sú zavádzané štandardy kvality.

Podnikanie na trhu s elektrinou a plynom upravuje nariadenie vlády Slovenskej republiky o pravidlách fungovania trhu s elektrinou a plynom, ktoré sú zárukou nediskriminačného a transparentného výkonu činností v sieťových odvetviach. Pravidlá podrobnejšie upravujú práva a povinnosti účastníkov trhu s elektrinou a plynom, ktoré im ustanovuje zákon o energetike tak, aby nebola ohrozená bezpečnosť a spoľahlivosť dodávky. Súčasťou ustanovení týchto pravidiel sú postupy pri prideľovaní, nahromadení a prekročení kapacity plynu v prepravnej a distribučnej sieti. Okrem toho upravujú tiež podmienky dodávky elektriny a plynu odberateľom mimo domácností a odberateľom v domácnosti, ktorí sa stali oprávnenými odberateľmi od 1. júla 2007.

Veľmi dôležitou otázkou, ktorú musel úrad riešiť, bola stabilizácia trhu s elektrinou s dôrazom na bezpečnosť zásobovania elektrinou. Slovensko sa po odstavení bloku jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach ocitlo v pozícii importéra, čo vzhľadom na zatiaľ nie dostatočnú konkurenčnú situáciu na trhu s elektrinou a nerozvinuté obranné mechanizmy voči skrytým špekulatívnym obchodným praktikám, predstavuje hrozbu deformácie trhu a cenového prostredia, čo môže viesť k nestabilite trhu s negatívnymi dopadmi na všetkých jeho účastníkov. V tejto súvislosti úrad využil všetky možnosti vyplývajúce z aplikácie smerníc európskej únie o vnútornom trhu s elektrinou a plynom, ktoré umožňujú na národných úrovniach prijímať opatrenia na možnosti užívať vysoký stupeň ochrany odberateľa, najmä domácností a malých podnikov hlavne s dôrazom na bezpečnosť dodávok, a primerané tarify z dôvodov korektnosti, konkurencieschopnosti a vytváraniu pracovných príležitostí.

Úrad pre reguláciu sieťových činností situáciu pozorne sledoval a v zmysle požiadaviek implementovanej európskej legislatívy vo svojej činnosti v roku 2007 dôsledne zohľadnil zmeny, ktoré so sebou priniesli akcelerácia vývoja slovenskej ekonomiky a podmienky na domácom i medzinárodnom trhu s energiami. Pomohol vytvoriť stabilné podnikateľské prostredie a vhodné podmienky pre transparentný a nediskriminačný výkon činností v sieťových odvetviach. V súlade so svojím poslaním a úlohami bude aj naďalej podporovať všetky aktivity, ktoré vedú k skvalitneniu konkurenčného prostredia na trhu s elektrinou a plynom. Svoju pozornosť však bude rovnako starostlivo venovať aj ochrane práv odberateľov, najmä niektorých ich najzraniteľnejších skupín.

**Jozef Holjenčík**

*predseda Rady pre reguláciu
vykonávajúci pôsobnosť predsedu úradu*

2. Zhrnutie/Vývoj za posledný rok

2.1 Základná organizačná štruktúra a kompetencie regulačného úradu

Vývoj za posledný rok bol charakterizovaný významnými zmenami v legislatíve SR, ktoré významným spôsobom ovplyvnili postavenie Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „URSO“) a jeho kompetencie. Novela zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii, ktorá nadobudla účinnosť 15. marca 2007 dôslednejšie implementovala legislatívu Európskeho spoločenstva do právneho systému Slovenskej republiky ale hlavne významným spôsobom posilnila nezávislosť URSO a predovšetkým rozšírila jeho kompetencie.

Úrad je orgánom štátnej správy zriadený zákonom č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o regulácii). Úrad je štátnou rozpočtovou organizáciou so sídlom v Bratislave.

Rada pre reguláciu (ďalej len „Rada“) ako nezávislý kolektívny štátny orgán stratégie a riadenia regulácie v sieťových odvetviach

- vypracúva návrh regulačnej politiky,
- schvaľuje rozsah cenovej regulácie a spôsob jej vykonania,
- navrhuje vláde Slovenskej republiky kandidátov na vymenovanie do funkcie predsedu úradu a podpredsedu úradu a navrhuje ich odvolanie,
- schvaľuje ročnú účtovnú závierku úradu,
- volí a odvoláva predsedu Rady a podpredsedu Rady z členov Rady,
- schvaľuje rokovací poriadok Rady,
- schvaľuje návrh správy o činnosti a hospodárení úradu, o uskutočňovaní regulačnej politiky a o výsledkoch plnenia úloh úradu,
- rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu úradu vydanému v cenovom konaní na prvom stupni,
- plní ďalšie úlohy súvisiace s regulačnou činnosťou úradu.

Rada má šesť členov a je uznášaniaschopná, ak sú prítomní aspoň štyria jej členovia, z ktorých jeden je predseda Rady alebo podpredseda Rady. Rada rozhoduje väčšinou hlasov všetkých členov. Činnosť Rady riadi, jej rokovania zvoľáva a vedie predseda Rady. Predseda Rady podpisuje spolu s iným členom Rady uznesenia a rozhodnutia Rady.

Členov Rady vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky. Členstvo v Rade je verejnou funkciou. Prezident Slovenskej republiky vymenúva troch členov Rady na návrh Národnej rady Slovenskej republiky a troch členov Rady na návrh vlády Slovenskej republiky. Na každé miesto člena Rady sa navrhujú aspoň dvaja kandidáti.

Funkčné obdobie členov Rady je šesť rokov. Rada sa z jednej tretiny obnovuje každé dva roky. S členstvom v Rade je nezlučiteľná funkcia predsedu úradu a podpredsedu úradu, funkcia poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, člena vlády, funkcia alebo zamestnanie v ústrednom alebo miestnom orgáne štátnej správy, funkcia, členstvo alebo zamestnanie v orgáne územnej samosprávy. Členstvo v Rade je ďalej nezlučiteľné s podnikaním a s členstvom v riadiacich, dozorných a kontrolných orgánoch podnikateľských subjektov.

Člen Rady nemôže byť zamestnancom regulovaných subjektov, členom riadiacich, dozorných a kontrolných orgánov regulovaných subjektov, nemôže mať majetkovú účasť na podnikaní regulovaných subjektov, nemôže podnikat' v regulovaných činnostiach vo vlastnom mene alebo prostredníctvom združenia osôb; toto obmedzenie trvá ešte rok po zániku funkcie člena Rady.

Prezident Slovenskej republiky môže odvolať členov Rady, ak sa jeho blízka osoba stane zamestnancom úradu, zamestnancom regulovaných subjektov, nadobudne majetkovú účasť na podnikaní regulovaných subjektov, začne podnikat' v regulovaných činnostiach vo vlastnom mene alebo v cudzom mene, alebo prostredníctvom združenia osôb, ak sa preukáže nezákonnosť konania alebo úradného postupu úradu alebo ak člen Rady koná v rozpore s regulačnou politikou a jeho odvolanie navrhne ten, kto navrhol jeho vymenovanie za člena Rady, alebo ak po čas dlhší ako dva mesiace nevykonáva svoju funkciu.

Predseda úradu je na čele úradu a

- riadi úrad a zodpovedá za jeho činnosť,
- koná ako štatutárny orgán úradu v mene úradu vo všetkých veciach,
- podpisuje všeobecne záväzné právne predpisy vydávané úradom,
- schvaľuje organizačný poriadok úradu po jeho prerokovaní v Rade,
- rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiam úradu vydaným v konaní na prvom stupni, ak zákon neustanovuje inak,
- rozhoduje o námietkach zaujatosti zamestnancov úradu pri výkone pôsobnosti úradu.

Predseda úradu v jeho neprítomnosti zastupuje podpredsa úradu.

Organizačnými útvarmi úradu sú:

- Odbor regulácie tepelnej energetiky
- Odbor regulácie plynárenstva
- Odbor regulácie elektroenergetiky
- Odbor regulácie vodárenstva
- Odbor medzinárodnej spolupráce
- Odbor strategických analýz
- Legislatívno-právny odbor
- Odbor dozoru a kontroly
- Ekonomicko-správny odbor
- Kancelária úradu
- Osobný úrad

Regulačná politika

Rada v súlade s platnou legislatívou vypracovala návrh regulačnej politiky na prechodné regulačné obdobie v roku 2007, ktoré ustanovila na obdobie jedného roka. Dôvodom jednoročného regulačného obdobia bola potreba v čo možno najskoršom čase uplatniť opatrenia najmä pre zabezpečenie jednotných podmienok a rovnakého stupňa oprávnenosti pre celý vnútorný trh, resp. adekvátnych postupov a podmienok pre pripojenie a prístup do elektrizačnej sústavy.

Na báze vyhodnotenia predchádzajúceho regulačného obdobia, a to z pohľadu dosiahnutej transparentnosti trhu a vplyvu cenovej regulácie na trh, Rada v regulačnej politike stanovuje potrebu ďalšej regulácie, navrhuje koncepciu rozsahu cenovej regulácie a navrhuje spôsob vykonávania cenovej regulácie. Nový návrh regulačnej politiky koncipuje na základe názoru, že nevyhnutné vytvoríť a zabezpečiť jednotné podmienky a rovnaký stupeň oprávnenosti pre celý vnútorný trh, správne, prehľadné a účinné postupy a podmienky pre pripojenie, prístup do národnej sústavy, spôsob a postupy a podmienky na tvorbu cien.

Regulačná politika definuje postupy Rady a úradu vo väzbe na právne predpisy SR platné a účinné ku dňu jej vypracovania, vyplývajúce zo zákona č. 107/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o regulácii, ktorým sa transponuje energetická legislatíva EÚ do právneho poriadku SR.

Ciele a priority regulačnej politiky

Cieľom a prioritou regulačnej politiky na nastávajúce regulačné obdobie je:

- a) uplatňovať regulačné nástroje a metódy regulácie, ktoré zabezpečia transparentný a nediskriminačný výkon činností v sieťových odvetviach,
- b) využívaním všetkých dostupných regulačných nástrojov zabrániť zneužívaniu dominantného postavenia na trhu s tovarom a službami s cieľom ochrany práv oprávnených odberateľov a domácností,
- c) trvalo vytvárať podmienky pre nediskriminačné a transparentné fungovanie trhu s elektrinou, monitorovať a vyhodnocovať účinnosť pravidiel pre fungovanie trhu,
- d) stanovovať primerané podmienky, spôsob a postup na pripojenie a prístup do siete, alebo sústavy, ako základnej podmienky pre zvýšenie efektívnosti fungovania trhu,
- e) vytvárať podmienky pre zvyšovanie konkurencie postupným odstraňovaním bariér na trhu s elektrinou, najmä v službách spojených s ich dodávkou,
- f) zabezpečovať podporu konkurenčného prostredia v rámci vnútorného trhu s elektrinou určením spravodlivých pravidiel pre cezhraničnú výmenu elektriny vrátane podpory vhodných kompenzačných mechanizmov,
- g) zabezpečovať implementáciu takých postupov a regulačných nástrojov do podzákonných právnych noriem (sekundárnych predpisov), ktorých dôsledkom bude zvýšenie bezpečnosti dodávok elektriny, investícií do infraštruktúry a zachovanie optimálnej rovnováhy medzi ponukou a dopytom,
- h) chrániť spotrebiteľov pred neodôvodneným zvyšovaním regulovaných cien, stanovením limitných vybraných nákladových položiek, maximálnych cien a zisku s cieľom dosiahnuť také ceny, ktoré budú porovnateľné v oblasti tovarov a služieb v sieťových odvetviach s ostatnými krajinami EÚ,
- i) zabezpečovať podmienky pre spoľahlivú, hospodárnu a kvalitnú dodávku tovarov a kvalitu poskytovaných služieb pri regulovaných činnostiach v sieťových odvetviach,
- j) aplikovať také metódy regulácie, ktoré povedú k nižším nákladom na regulované činnosti pri udržaní kvality dodávky, a tým i k stabilizácii cien regulovaných činností,
- k) využívaním vhodných regulačných nástrojov spolu s ostatnými formami štátnej podpory motivovať podnikateľské subjekty k investíciám do obnoviteľných zdrojov energie a progresívnych energetických technológií,
- l) vytvárať podmienky pre efektívny rozvoj, bezpečnú a spoľahlivú prevádzku energetických sietí,
- m) vytvárať podmienky pre ochranu oprávnených záujmov držiteľov povolení na vykonávanie činností v sieťových odvetviach umožnením dosiahnutia primeranej návratnosti svojich investícií,
- n) vytvárať podmienky pre podporu osobitných foriem výroby elektriny kombinovanou výrobou elektriny a tepla, z obnoviteľných zdrojov energie a z domáceho uhlia,
- o) sledovať a vyhodnocovať úroveň dosiahnutej transparentnosti trhu a efektivity hospodárskej súťaže na trhu v regulovaných odvetviach s cieľom prijímať opatrenia na zlepšenie a podporu konkurenčného prostredia,
- p) sledovať a vyhodnocovať regulačné metódy vo vybraných porovnateľných krajinách EÚ, overovať ich funkčnosť a prípadne aplikáciu na vymedzenom území SR,

- q) postupným zavádzaním optimálnych štandardov kvality dodávaných tovarov a služieb v sieťových odvetviach a dôslednou kontrolou ich dodržiavania zabezpečovať ochranu spotrebiteľov a optimalizáciu nákladov,
- r) stanoviť limity a sledovať investičné výdavky, vrátane ich efektívneho vynakladania pre regulované činnosti,
- s) stanoviť jednoznačné a transparentné pravidlá pre uplatňovanie nájomných vzťahov týkajúcich sa aktív využívaných v sieťových odvetviach a regulovaných činnostiach,
- t) kontrolnými mechanizmami overovať výšku oprávnených nákladov nevyhnutne vynaložených na vykonávanie regulovanej činnosti,
- u) v prípade vzniku mimoriadnej trhovej situácie, ohrozenia trhu vplyvom nedostatočne rozvinutého konkurenčného prostredia alebo z dôvodu zabezpečenia ochrany spotrebiteľa, zaviesť reguláciu aj na iný tovar alebo službu, ktorý zakladá možnosti vzniku takýchto javov, alebo vyžaduje ochranu spotrebiteľa,
- v) zabezpečovať a rozvíjať efektívnu spoluprácu medzi Radou pre reguláciu, úradom a ostatnými orgánmi štátnej správy pri zachovaní postavenia nezávislosti Rady pre reguláciu, ako kolektívneho štátneho orgánu stratégie a riadenia regulácie v sieťových odvetviach,
- w) dôsledne dodržiavať a aplikovať princíp nezávislosti vo vzťahu k subjektom vykonávajúcich činnosti v sieťových odvetviach,
- x) rozvíjať medzinárodnú spoluprácu s orgánmi Európskych spoločenstiev a regulačnými úradmi EÚ na báze vzájomnej výhodnosti s cieľom skvalitniť činnosť úradu a Rady pre reguláciu,
- y) sledovať a vyhodnocovať plnenie povinnosti viesť oddelenú účtovnú evidenciu o aktívach, pasívach, plnenie pravidiel pre rozvrhovanie aktív, pasív, nákladov a výnosov a pravidiel pre odpisovanie v regulovaných oblastiach,
- z) sledovať a vyhodnocovať dodržiavanie schválených pravidiel na predaj a priebeh predaja elektriny formou aukcií,
- aa) stanoviť primeranú dĺžku regulačného obdobia s cieľom stabilizácie cien a podnikateľského prostredia.

Uplatňovanie kompetencií Úradu a Rady

Predmetom regulácie podľa zákona o regulácii je určovanie alebo schvaľovanie spôsobu, postupov a podmienok na

- pripojenie a prístup do prenosovej sústavy, distribučnej sústavy, prepravnej siete a distribučnej siete,
- prenos elektriny a distribúciu elektriny na území Slovenskej republiky,
- prepravu plynu a distribúciu plynu na vymedzenom území,
- poskytovanie podporných služieb v elektroenergetike a plynárenstve,
- poskytovanie služieb prevádzkovateľa prenosovej sústavy a služieb prevádzkovateľa distribučnej sústavy,
- prístup a pripojenie nových výrobcov elektriny a plynu do sústavy alebo do siete, výrobu a rozvod tepla,
- prístup do podzemných zásobníkov plynu a uskladňovanie plynu,
- prevádzkovanie sústavy a siete,
- dodávku plynu a dodávku elektriny,
- výrobu, prenos a distribúciu elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie, elektriny vyrobenej kombinovanou výrobou elektriny a tepla a elektriny vyrobenej z domáceho uhlia.

Predmetom regulácie je ďalej regulácia ceny tovarov a ceny poskytovaných služieb v sieťových odvetviach a určenie podmienok ich uplatňovania (ďalej len „cenová regulácia“). Cenovej regulácii podlieha:

- výroba elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie, elektriny vyrobenej kombinovanou výrobou elektriny a tepla a elektriny vyrobenej z domáceho uhlia,
- pripojenie do sústavy a siete, v prípade zásobníkov v rozsahu vymedzenom v pravidlách trhu s plynom,
- pripojenie nových výrobcov elektriny alebo plynu do sústavy alebo do siete, v prípade zásobníkov v rozsahu vymedzenom v pravidlách trhu s plynom,
- prístup do sústavy a siete, v prípade zásobníkov v rozsahu vymedzenom v pravidlách trhu s plynom,
- prenos a distribúcia elektriny,
- dodávka elektriny pre domácnosti,
- poskytovanie systémových služieb v elektroenergetike,
- poskytovanie podporných služieb v elektroenergetike a plynárenstve, v prípade zásobníkov v rozsahu vymedzenom v pravidlách trhu s plynom,
- preprava a distribúcia plynu pre koncových odberateľov plynu na vymedzenom území,
- dodávka plynu pre domácnosti,
- výroba, distribúcia a dodávka tepla,
- výroba, distribúcia a dodávka pitnej vody verejným vodovodom,
- odvedenie a čistenie odpadovej vody verejnou kanalizáciou,
- poskytovanie vodohospodárskych služieb súvisiacich s využitím hydroenergetického potenciálu vodného toku a s úpravou, dodávkou a odberom povrchových vôd a odberom energetickej vody z vodných tokov.

Spôsob vykonania cenovej regulácie

Rada vypracúva návrh regulačnej politiky na nastávajúce regulačné obdobie, ktorého súčasťou je aj zhodnotenie predchádzajúceho regulačného obdobia z pohľadu dosiahnutej transparentnosti trhu a vplyvu cenovej regulácie na trh, zhodnotenie potreby ďalšej regulácie, ako aj návrh koncepcie rozsahu cenovej regulácie a návrh spôsobu vykonávania cenovej regulácie; tento návrh Rada predkladá Ministerstvu hospodárstva SR (ďalej len „Ministerstvo“) a súčasne ho uverejní na internetovej stránke úradu. Ministerstvo posúdi súlad tohto návrhu so zámermi energetickej politiky. Ak je návrh v súlade so zámermi energetickej politiky, ministerstvo návrh odsúhlasí a oznámi to úradu.

Rada, na základe ministerstvom odsúhlasenej regulačnej politiky, schváli rozsah cenovej regulácie a spôsob vykonania cenovej regulácie. Rada informuje o rozsahu cenovej regulácie a o spôsobe vykonávania cenovej regulácie Národnú radu Slovenskej republiky.

Radou schválený rozsah cenovej regulácie a spôsob jej vykonania úrad vydá všeobecne záväzným právnym predpisom do 30. júna kalendárneho roka na nasledujúce regulačné obdobie.

Cenová regulácia v elektroenergetike sa vykonáva

- a) priamym určením pevnej ceny elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie a elektriny vyrobenej kombinovanou výrobou elektriny a tepla,
- b) priamym určením pevnej ceny elektriny vyrobenej z domáceho uhlia,
- c) určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny za pripojenie do sústavy,
- d) určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny za pripojenie nových výrobcov elektriny do sústavy,
- e) určením spôsobu výpočtu tarify za prístup do prenosovej sústavy a prenos elektriny,

- f) určením spôsobu výpočtu tarify za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny,
- g) určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny za dodávku elektriny pre domácnosti,
- h) priamym určením tarify za poskytovanie systémových služieb v elektroenergetike,
- i) priamym určením maximálnej ceny za poskytovanie podporných služieb v elektroenergetike.

Cenová regulácia v plynárenstve sa vykonáva

- a) určením spôsobu výpočtu pevnej ceny za pripojenie do prepravnej siete,
- b) určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny a pevnej ceny za pripojenie do distribučnej siete,
- c) určením spôsobu výpočtu pevnej ceny za pripojenie nových výrobcov plynu do prepravnej siete,
- d) určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny a pevnej ceny za pripojenie nových výrobcov plynu do distribučnej siete,
- e) priamym určením porovnateľnej ceny za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu,
- f) určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny a tarify za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu,
- g) určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny za dodávku plynu pre domácnosti,
- h) priamym určením pevnej ceny za poskytovanie podporných služieb.

Regulovaný subjekt podľa stanoveného rozsahu cenovej regulácie a spôsobu vykonania cenovej regulácie na nasledujúce regulačné obdobie predloží úradu návrh ceny tovaru alebo ceny služieb, čím sa začína cenové konanie. Účastníkmi cenového konania sú regulovaný subjekt a Ministerstvo.

Úrad návrh ceny predložený regulovaným subjektom posúdi. Posúdený návrh ceny úrad predloží Ministerstvu na vyjadrenie. Ministerstvo sa k predloženému návrhu vyjadrí do 10 dní, inak sa ma za to, že k predloženému návrhu nemá pripomienky. Úrad návrh ceny schváli do 30 dní, resp. do 60 dní od doručenia návrhu ceny. Ak je vyjadrenie Ministerstva záporné a úrad návrh ceny schváli, uverejní spolu s rozhodnutím aj vyjadrenie Ministerstva. Toto rozhodnutie doručí účastníkovi konania, uverejní na internetovej stránke úradu a vo Vestníku úradu.

Ak je návrh ceny neúplný úrad vyzve účastníka cenového konania, aby v ním určenej lehote odstránil nedostatky. Ak je návrh ceny je v rozpore s predmetnými ustanoveniami zákona alebo ak účastník cenového konania v lehote určenej úradom neodstránil nedostatky návrhu, úrad vyzve účastníka konania na odstránenie nedostatkov v určenej lehote. Úrad návrh ceny zamietne, pokiaľ účastník konania neodstránil v lehote nedostatky návrhu; v takom prípade môže úrad určiť cenu na základe konania z vlastného podnetu. Rozhodnutie úrad doručí účastníkovi cenového konania a rozhodnutie zverejní.

Úrad môže z vlastného podnetu alebo na návrh účastníka cenového konania začať konanie o zmene alebo zrušení rozhodnutia, ak

- a) bolo vydané na základe nepravdivých, nesprávnych alebo neúplných údajov predložených účastníkom cenového konania,
- b) ide o stav núdze,
- c) nastali zmeny v spôsobe a v rozsahu regulácie ceny,
- d) došlo k výraznej zmene ekonomických parametrov, z ktorých sa vychádzalo pri určení ceny,
- e) regulovaný subjekt bol vyňatý z regulácie.

Ak účastník cenového konania požiada úrad o poskytnutie informácie o spôsobe určenia ceny, na základe ktorej vydal rozhodnutie, úrad je povinný túto informáciu poskytnúť.

Na cenové konanie sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, proti rozhodnutiu vydanému v cenovom konaní je možné podať odvolanie

Zodpovednosť

Úrad každoročne predkladá Rade do 31. marca nasledujúceho roka na schválenie správu o činnosti a hospodárení úradu, a o uskutočňovaní regulačnej politiky. Rada túto správu schváli do 15. mája.

Úrad každoročne predkladá Národnej rade Slovenskej republiky do 31. mája nasledujúceho roka správu schválenú Radou.

Ak Národná rada Slovenskej republiky požiada o doplnenie tejto správy, úrad je povinný predložiť doplnenú správu schválenú Radou do 15 dní od doručenia tejto žiadosti.

Spolupráca s inými orgánmi štátnej správy

Úrad v spolupráci s Protimonopolným úradom SR a Ministerstvom predkladá každoročne do 30. apríla 2009 vláde správu o fungovaní trhu s plynom a elektrinou v Slovenskej republike.

2.2 Vývoj za posledný rok

Elektroenergetika

Rozsah regulácie v elektroenergetike bol stanovený na výrobu, prenos, distribúciu a dodávku elektriny a s tým súvisiace služby. Cenová regulácia bola vykonávaná určením spôsobu výpočtu cien a taríf pre jednotlivé regulované činnosti.

Cenovej regulácii podlieha aj výroba elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, výroba elektriny vyrobenej kombinovanou výrobou elektriny a tepla, výroba elektriny z domáceho uhlia, pripojenie do sústavy, prístup do sústavy, prenos a distribúcia elektriny, dodávka elektriny pre domácnosti, poskytovanie systémových služieb v elektroenergetike, poskytovanie podporných služieb v elektroenergetike.

Zhodnotenie regulačného roku 2007 z pohľadu transparentnosti trhu

Všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý upravuje práva a povinnosti účastníkov trhu s elektrinou a podmienky potrebné na nediskriminačné a transparentné organizovanie trhu s elektrinou je nariadenie vlády č. 317/2007 Z. z. V tomto nariadení boli, za účelom zvýšenia transparentnosti, upravené podmienky pripojenia do sústavy, prístupu do sústavy, cezhraničnej výmeny elektriny, distribúcie elektriny, dodávky elektriny, poskytovania podporných a systémových služieb, odchýlky účastníka trhu s elektrinou, preťaženia sústavy.

Ďalšími nástrojmi, ktoré slúžia na nediskriminačné a transparentné organizovanie trhu s elektrinou, sú úradom schválené prevádzkové poriadky pre prevádzkovateľov sústav.

Dôležitým prínosom pre transparentnosť trhu elektroenergetiky bolo uskutočnenie oddelenia prevádzkovania distribučných sústav od činnosti, ktoré nesúvisia s distribúciou elektriny. Uvedené oddelenie sa uskutočnilo k 1. júlu 2007 a týkalo sa prevádzkovateľov distribučných sústav, ktorí boli súčasťou vertikálne integrovaného podniku a poskytovali služby pre viac ako 100 000 pripojených odberateľov elektriny.

Rozsah cenovej regulácie v elektroenergetike a spôsob jej vykonania, rozsah a štruktúra oprávnených nákladov, spôsob určenia primeraného zisku bol pre jednotlivé regulované činnosti na rok 2007 určený výnosom úradu č. 2/2006.

a) Výroba elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie (ďalej len „OZE“) a elektriny vyrobenej kombinovanou výrobou elektriny a tepla (ďalej len „KVET“) a elektriny vyrobenej z domáceho uhlia

Cena elektriny z OZE bola určená na rok 2007 ako pevná cena s predpokladanou dobou návratnosti investície 12 rokov a uplatňovala sa na základe potvrdenia o pôvode elektriny vydaného úradom. Cena elektriny vyrobenej v technológiách KVET bola určená na rok 2007 ako pevná cena. Cena elektriny vyrobenej z domáceho uhlia bola určená na rok 2007 tak, že zohľadňuje oprávnené náklady na jej výrobu a zisk určený úradom.

Vyrobená elektrina z OZE a KVET bola vykupovaná za stanovené pevné ceny prevádzkovateľmi distribučných sústav na pokrytie strát. Rozdiel medzi určenými pevnými cenami elektriny a trhovou cenou elektriny na straty bol prevádzkovateľom distribučných sústav uhradený cez tarifu za prevádzkovanie systému. Elektrina vyrobená z domáceho uhlia vo všeobecnom hospodárskom záujme bola od výrobcu povinne vykupovaná dodávateľmi elektriny, ktorí si rozdiel v cene uplatnili cez tarifu za prevádzkovanie systému.

Tarifa za prevádzkovanie systému, ktorá sa vzťahuje na koncovú spotrebu elektriny nepriaznivo ovplyvňuje koncovú cenu elektriny pre koncových odberateľov elektriny, avšak nediskriminuje účastníkov trhu.

b) Pripojenie do sústavy

Cena za pripojenie do sústavy bola pre rok 2007 určovaná pre konkrétne pripojenia podľa výnosu č. 2/2006. Cena mala charakter jednorazového poplatku.

c) Prístup do prenosovej sústavy a prenos elektriny

Ceny na rok 2007 boli navrhnuté tak, aby skutočne dosiahnutý výnos za prístup do prenosovej sústavy a za prenos elektriny neprekročil maximálny povolený výnos zohľadňujúci oprávnené náklady a primeraný zisk. Regulačný rámec bol nastavený tak, aby zabezpečoval prevádzkovateľovi prenosovej sústavy potrebné finančné prostriedky na investičný rozvoj a zohľadnil všetky príjmy spojené s poskytovaním prenosových a systémových služieb a tiež za zúčtovanie odchýlok vo väzbe na zabezpečenie stability a bezpečnej prevádzky elektrizačnej sústavy SR.

Cena za prenos elektriny bola určená ako dvojjložková pevná cena. Do príjmov prevádzkovateľa prenosovej sústavy sa započítavajú príjmy súvisiace s cezhraničnými výmenami elektriny. Príjmy za cezhraničné výmeny elektriny pri doterajšom spôsobe platieb mali priaznivý vplyv na cenu za prenos elektriny. Jednojjložková cena za prenesenú elektrinu bez strát v roku 2007 poklesla oproti roku 2006 o 5, 24 %.

d) Prístup do distribučnej sústavy a distribúcia elektriny

Maximálna cena za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny bola na rok 2007 určená osobitne pre každú napäťovú úroveň a rozpočítala sa ako vážený priemer jednotlivých taríf na príslušnej napäťovej úrovni. Maximálna cena na príslušnej napäťovej úrovni zahŕňa oprávnené náklady a primeraný zisk tejto napäťovej úrovne a alikvotnú časť oprávnených nákladov a primeraného zisku z vyšších napäťových úrovní vrátane nákladov na prenos elektriny.

Nastavenie vstupných parametrov zložky maximálnej ceny za prístup do distribučnej siete a distribúciu elektriny na napäťovej úrovni zohľadňujúca oprávnené náklady a primeraný zisk vlastnej distribúcie elektriny pre rok 2007 vychádzalo z východiskovej výnosovej zložky ceny za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny cenovej úrovne roku 2005.

Priemerná cena v SR za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny (vrátane prenosu) v roku 2007 poklesla o 3,44% oproti roku 2006.

e) Dodávka elektriny pre domácnosti

Odberatelia elektriny v domácnosti získali od 1. 7. 2007 právo zmeniť dodávateľa elektriny. K 1.7.2007 sa tiež uskutočnilo právne oddelenie dodávky elektriny od distribúcie elektriny vo vertikálne integrovaných podnikoch.

Uvedené skutočnosti mali vplyv na spôsob regulácie dodávky elektriny pre domácnosti nasledovne.

Obdobie od 1.1.2007 do 30.6.2007:

Tarifný a pevný cenový rámec boli určené tak, aby skutočne dosiahnutý výnos na jednotku elektriny neprekročil určenú maximálnu cenu za dodávku elektriny pre domácnosti. Maximálna cena zohľadňuje oprávnené náklady vrátane nákladov na distribúciu a prenos a primeraný zisk. Po zložitých rokovaniach sa podarilo pre rok 2007 udržať priemerné ceny dodávky elektriny pre domácnosti na úrovni roku 2006.

Obdobie od 1.7.2007 do 31.12.2007:

Po uskutočnenom právnom oddelení dodávky elektriny od distribúcie elektriny vo vertikálne integrovaných podnikoch vznikli tri spoločnosti s povolením na podnikanie v energetike pre distribúciu elektriny a traja koncoví dodávateľia elektriny pre domácnosti s povolením na podnikanie v energetike na dodávku elektriny.

Úrad schválil pre uvedených koncových dodávateľov elektriny pre domácnosti maximálne ceny za dodávku elektriny pre domácnosti s teritoriálnou platnosťou pre odberné miesta domácnosti pripojených do distribučnej sústavy príslušného vertikálne integrovaného podniku. Schválené maximálne ceny dodávky ostali v tej istej štruktúre a výške ako ceny v období od 1.1.2007 do 30.6.2007. Takto schválené maximálne ceny sú záväzné aj pre ostatných dodávateľov elektriny pre domácnosti na danom území vertikálne integrovaného podniku.

Regionálna integrácia

V rámci regionálnej iniciatívy stredná a východná Európa bol ako jedna z hlavných priorít zadaný vývoj systému riadenia úzkych miest v tomto regióne, ktorý v plnej miere implementuje relevantné ustanovenia nariadenia (ES) č. 1228/2003. Za týmto účelom, v roku 2007 pokračovali práce na projekte výpočtu a alokácií cezhraničných prenosových kapacít na báze fyzikálnych tokov elektriny, ktorý navrhli prenosoví operátori regiónu v roku 2006. Podporný rámec a IT-prostredie má poskytnúť projekt "ETSOVista platform", t.j. webová IT-platforma založená v novembri 2006 a ďalej zdokonalená v roku 2007.

Regulátori regiónu deklarovali v tejto súvislosti svoju základnú pozíciu, a to v rámci svojich mandátov poskytnutie svojej podpory vývoju a implementácii koordinovaného, transparentného a nediskriminačného mechanizmu pre alokáciu cezhraničných kapacít v regióne strednej a východnej Európy, čiže mechanizmu, ktorý zabezpečí súlad s legislatívou EU.

V rámci regionálnej iniciatívy stredná a východná Európa sa v roku 2007 uskutočnila tiež verejná konzultácia dokumentu o implementácii transparentnosti v elektroenergetike v regióne strednej a východnej Európy. Tento dokument – analogicky k projektu transparentnosti v nordickom regióne - obsahuje špecifikáciu požiadaviek na zverejňovanie informácií v súlade s prílohou k nariadeniu (ES) č. 1228/2003 o riadení úzkych miest a „Usmernení ERGEG pre správne uplatňovanie riadenia informovanosti a transparentnosti“.

Veľkoobchodné trhy

Národná legislatíva neukladá žiadnemu subjektu povinnosť založenia spoločnosti, ktorá by organizovala dlhodobý alebo krátkodobý obchod s elektrinou.

V roku 2007 dochádzalo k nákupu alebo predaju elektriny medzi dodávateľskými spoločnosťami na základe informácií o predpokladaných odchýlkach, a to na základe dvojstranných kontraktov jednotlivých účastníkov trhu a obchodníkov s elektrinou.

V tomto kontexte je nutné zdôrazniť relatívne nedávne otvorenie trhu s elektrinou na Slovensku, kde nie sú vyvinuté automatické obranné mechanizmy voči skrytým špekulatívnym obchodným praktikám deformujúcim trh. Nadradený legislatívny rámec, t.j. v súčasnosti platná Európska legislatíva, nezohľadňuje dostatočne túto skutočnosť, pričom je silne liberalizačne - orientovaná, čo znamená vysokú nestabilitu pre trh s elektrinou na Slovensku a zvýšenú zraniteľnosť niektorých účastníkov trhu. Uvedená situácia znamená v konečnom dôsledku nepredvídateľnú deformáciu očakávaných cien dodávok elektriny, s negatívnymi dopadmi na všetkých odberateľov.

Koncoví zákazníci

Od 1.7.2007 je trh s elektrinou otvorený pre všetkých odberateľov elektriny vrátane odberateľov v domácnosti. V roku 2007, koncoví dodávatelia elektriny prijali:

- 152 595 žiadostí odberných miest, ktoré ukončili zmluvu o dodávke elektriny, z toho odberné miesta v domácnosti: 99 149, ostatné odberné miesta elektriny: 53 446,
- 707 žiadostí odberných miest o zmenu dodávateľa elektriny

Plynárenstvo

Fungovanie trhu s plynom v nadväznosti na platnú primárnu a sekundárnu energetickú legislatívu za obchodných podmienok vymedzených prevádzkovými poriadkami prevádzkovateľov sietí schválenými úradom, bolo v roku 2006 charakterizované prebiehajúcim unbundlingom a existenciou jedného dominantného dodávateľa zemného plynu - spoločnosťou SPP, a.s. aj napriek úradom vytvorených legislatívnych podmienok pre otvorenie trhu s plynom a vstupom nových hráčov na trh. Išlo o proces nadväzujúci na schválenie Nariadenia vlády č. 123/2005, ktoré ustanovilo pravidlá trhu s plynom a ktoré vstúpilo do platnosti 30. marca 2005. V priebehu nasledujúcich troch rokov došlo k zmenám v primárnej legislatíve a následne jej úpravy vyvolali novelizáciu sekundárnej legislatívy.

Rok 2007 bol významný z hľadiska vstupu do platnosti novely zákona o regulácii a prípravy novelizácie zákona o energetike.

Novela zákona o regulácii upravila niektoré právomoci regulačného úradu. V súlade s jej ustanoveniami zároveň došlo k zmenám v štruktúre odberateľov na trhu s plynom a dňom 1.7.2007 sa domácnosti stali oprávnenými odberateľmi. Slovenský trh sa tým stal úplne otvoreným. Vzhľadom na zraniteľnosť skupiny odberateľov v domácnosti chráni cenová politika regulačného úradu domácnosti formou stanovenia maximálnych cien. Maximálne ceny za dodávku plynu pre domácnosti určené pre dominantného dodávateľa plynu pre domácnosti musí akceptovať každý dodávateľ plynu pre domácnosti na vymedzenom území Slovenskej republiky.

K procesu novelizácie došlo aj pri energetickom zákone. V súčasnosti platný zákon o energetike č.112/2008 rozpracováva podrobnejšie podmienky výstavby energetických zariadení a situácií vyvolávajúcich stav núdze. Obsahuje ustanovenia vyhodnocovania dodaného a odobratého množstva v energetických jednotkách. Bezpečnosť dodávok na energetickom trhu zabezpečujú

rozšírené ustanovenia paragrafu o dodávateľovi poslednej inštancie. Zákon zároveň legislatívne upravuje aj ďalšie zmenené podmienky na trhu s plynom na Slovensku v dôsledku jeho vývoja. V súlade s legislatívou EÚ tým podrobnejšie zapracúva jej požiadavky týkajúce sa bezpečnosti dodávok plynu a liberalizovaného trhu s plynom.

Novelizácia zákonov si vyžiadala úpravy sekundárnej legislatívy. Dňa 1.9.2007 vstúpilo do platnosti nové Nariadenie vlády č. 409/2007 o pravidlách trhu s plynom, ktoré nahradilo dovtedy platné Nariadenie vlády č. 123/2005 a ktoré bližšie upravuje podmienky prístupu a pripojenia do siete, zmeny dodávateľa a podmienky merania. Práva a povinnosti účastníkov trhu s plynom sú návazne na zákon o energetike ustanovené tak, aby nebola ohrozená bezpečnosť a spoľahlivosť dodávok plynu odberateľom a aby na trhu boli zabezpečené rovnaké podmienky a možnosti vstupu a pôsobenia pre všetkých účastníkov.

V prvej polovici roku 2008 bol predložený na medzirezortné pripomienkové konanie návrh vyhlášky úradu o oddelenej účtovnej evidencii a návrh vyhlášky úradu o štandardoch kvality dodávaného plynu a služieb v plynárenstve, ktoré v prípade odsúhlasenia vstúpia do platnosti v druhom polroku 2008. Návrh vyhlášky o účtovnej evidencii ustanovuje podrobnosti o spôsobe vedenia oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a o spôsobe vedenia evidencie aktív a pasív, návrh vyhlášky o štandardoch kvality ustanovuje kvalitatívne podmienky plnenia zmluvných povinností prevádzkovateľa. Ich schválením bude uzákonený ucelený legislatívny pilier pre liberalizovaný trh s plynom na Slovensku.

Hlavným cieľom v oblasti plynárenstva je v aktuálnom regulačnom období zosúladiť podmienok na trhu s plynom na Slovensku s požiadavkami legislatívy EÚ a vytvorenie vhodného priestoru pre transparentnosť a nediskrimináciu výkonu činností a pre hospodársku súťaž na liberalizovanom trhu s plynom. Zároveň je potrebné vytvárať prostredie, ktoré bude chrániť zraniteľných spotrebiteľov a zabezpečiť kvalitu, hospodárnosť a spoľahlivosť dodávok tovaru a služieb.

K 1. júlu 2007 sa stal slovenský trh s plynom otvorený. Odberatelia plynu v domácnosti nadobudli od tohto dátumu štatút oprávnených odberateľov. Napriek tejto skutočnosti dominuje na trhu svojím postavením Slovenský plynárenský priemysel, a. s., ktorý s účinnosťou od 1. júla 2006 právne odčlenil prepravné a distribučné činnosti. Okrem materskej spoločnosti SPP, a. s. na trhu pôsobia jeho 100%-né dcérske spoločnosti: eustream, a. s. a SPP - distribúcia, a. s. V súlade s procesom liberalizácie trhu s energiami je hlavným cieľom odčlenenia SPP postupné vytváranie siete nezávislých prevádzkovateľov pre prepravu a distribúciu, ktorí posilnia transparentný a nediskriminačný prístup do plynárenskej siete tretím stranám, t. j. iným obchodníkom so zemným plynom.

Svoje právomoci uplatňuje úrad aj v súvislosti s plnením úloh vyplývajúcich z činnosti Regionálnej iniciatívy pre plyn oblasti juho-juho-východ, ktorej je členom a v ktorej definovalo národné priority Slovenska v rámci realizácie projektu jednotného európskeho trhu s plynom. Za účelom zvýšenia bezpečnosti dodávok plynu vidí potrebu diverzifikácie siete, uzatvárania dlhodobých zmlúv obsahujúcich doložky bezpečnosti a plynulosti tranzitu a vytvorenia centrálného zásobovacieho strediska v trojuholníkovom prepojení Česká republika – Rakúsko – Slovensko.

Tradícia Slovenska v oblasti plynárenstva sa datuje do 19. storočia. Výstavbou tranzitného plynovodu v r. 1971 sa spolu so zásobníkmi zemného plynu zabezpečila kapacitná sebestačnosť krajiny. Infraštruktúrou prepravných sietí významne ovplyvňuje efektívnosť plynárenského priemyslu v Slovenskej republike. Závislosť krajiny na dovoze ruského zemného plynu je dlhodobo takmer 100%-ná. Čiastočnú zmenu v tomto smere možno predpokladať realizáciou plánovaných európskych nových plynovodných projektov, včítane projektov LNG. S liberalizáciou

trhu sa ukazujú možnosti cezhraničných tokov z ďalších zdrojov. Uskutočnenie plánovaných trendov značne ovplyvní doterajšiu štruktúru európskeho trhu so zemným plynom.

Trvalým zámerom slovenskej energetickej politiky je uplatňovanie požiadavky rozširovania medzinárodnej spolupráce pri preprave plynu, budovania dlhodobých korektných a nediskriminačných vzťahov spolupráce s ostatnými prepojenými sieťami a užívateľmi prepravnej siete ako aj zosúladenie národných záujmov a legislatívnych odporúčaní a pravidiel EÚ pri vytváraní celoeurópskeho funkčného liberalizovaného trhu s plynom.

3. Regulácia a správanie sa trhu s elektrinou

3.1. Regulačné otázky [Článok 23(1) okrem "h"]

3.1.1. Všeobecné

V nadväznosti na pravidlá výkonu regulácie v sieťových odvetviach podľa regulačnej politiky, úrad pripravil legislatívne predpisy, ktorými ustanovil rozsah a spôsob regulácie na nasledujúce regulačné obdobie ako aj štruktúru oprávnených nákladov a spôsob určenia výšky primeraného zisku. V tejto súvislosti, výnos URSO č. 2/2007 z 27. augusta 2007 novelizuje výnos URSO č. 2/2006 z 21. júna 2006 o rozsahu cenovej regulácie v elektroenergetike, spôsobe jej vykonania, rozsahu a štruktúre oprávnených nákladov, spôsobe určenia primeraného zisku pre jednotlivé regulované činnosti a súčasne dopĺňa výnos URSO č. 1/2007 z 27. júna 2007, ktorým sa ustanovuje rozsah cenovej regulácie v sieťových odvetviach a spôsob jej vykonania.

Rozsah regulácie v elektroenergetike bol naďalej stanovený na:

- výrobu elektriny z domáceho uhlia,
- výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a na báze kombinovanej výroby elektriny a tepla,
- prístup a pripojenie do prenosovej sústavy a distribučnej sústavy,
- prenos elektriny,
- distribúciu elektriny,
- poskytovanie podporných a systémových služieb v elektroenergetike,
- dodávku elektriny pre domácnosti.

Výkon cenovej regulácie sa uskutočnil určením:

- a) pevnej ceny za elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie, vyrobenú kombinovanou výrobou a z domáceho uhlia,
- b) spôsobu výpočtu maximálnej ceny za pripojenie účastníkov trhu s elektrinou do sústavy,
- c) spôsobu výpočtu maximálnej ceny a tarify za prístup do prenosovej sústavy a prenos elektriny a určením tarify za poskytovanie podporných a systémových služieb,
- d) spôsobu výpočtu maximálnej ceny a tarify za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny držiteľa povolenia na distribúciu elektriny, ktorého distribúcia elektriny v roku t-1 odberateľom bola vyššia ako 1,5 TWh, a určením tarify za poskytovanie systémových služieb,
- e) spôsobu výpočtu maximálnej ceny a tarify za dodávku elektriny pre domácnosti držiteľom povolenia na dodávku elektriny, ktorá dodávka elektriny v roku t-1 bola vyššia ako 1,5 TWh,
- f) spôsobu výpočtu maximálnej ceny a tarify za distribúciu a dodávku elektriny držiteľom povolenia na distribúciu a dodávku elektriny, ktorého distribúcia a dodávka elektriny v roku t-1 bola nižšia ako 1,5 TWh.

Výnos URSO č. 2/2007 vstúpil do platnosti 31. augusta 2007 s výnimkou čl. I., § 6 (od 1. januára 2008). Prostredníctvom tohto výnosu boli nastavené nové parametre pre prístup do prenosovej siete a pre prenos, a to v súvislosti s otvorením jednoročného prechodného regulačného obdobia pre reguláciu prenosu (2008 až 2009), úzko zameraného na potreby plánovania a realizácie cezhraničných investícií (výstavba nových cezhraničných spojovacích vedení, posilnenie národnej prenosovej sústavy, kontrolných systémov). V súčasnosti sa pripravujú pravidlá nového trojročného regulačného obdobia.

Paralelne k prijatiu legislatívnych opatrení úradu, vzhľadom na meniace sa podmienky na trhu, úrad, v súlade so zákonom o regulácii, spracoval a predložil vláde SR návrh pravidiel pre fungovanie trhu s elektrinou, ktoré vláda schválila svojím nariadením č. 317/2007 Z. z. s účinnosťou od 15. júla 2007 (ďalej len „pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou“).

3.1.2. Riadenie a pridelovanie prepojovacej kapacity a mechanizmus riadenia preťaženia

Slovenská republika má relatívne silné cezhraničné prepojenia so susednými kontrolnými oblasťami, čo sa týka fyzikálnych kapacít, a to:

Slovensko (SEPS) - Česká republika (CEPS):

400 kV vedenie na profile z CEPS (Sokolnice) do SEPS (Križovany)

400 kV vedenie na profile z CEPS (Sokolnice) do SEPS (Stupava)

400 kV vedenie na profile zo SEPS (Varín) do CEPS (Nosovice)

220 kV vedenie na profile z CEPS (Sokolnice) do SEPS (Senica)

220 kV vedenie na profile zo SEPS (Považská Bystrica) do CEPS (Lískovec)

Slovensko (SEPS) – Poľsko (PSE-O):

400 kV dvojité vedenie (double line) na profile z PSE-O (Krosno) do SEPS (Lemešany)

Slovensko (SEPS) – Maďarsko (MAVIR):

400 kV vedenie na profile zo SEPS (Gabčíkovo) do MAVIR (Gyor)

400 kV vedenie na profile zo SEPS (Levice) do MAVIR (God)

Slovensko (SEPS) – Ukrajina (WPS):

400 kV vedenie na profile zo SEPS (Veľké Kapušany) do WPS, Burshtyn Island (Mukachevo).

Vývoj trhu s elektrinou v rámci regiónu strednej a východnej Európy a korešpondujúce fyzikálne toky prispievajú k pretrvávaniu preťaženia najmä na profile SEPS/MAVIR. Preto na tomto profile je relatívne nízka hodnota dostupných obchodovateľných cezhraničných prenosových kapacít (ATC).

Indikatívne hodnoty čistých prenosových kapacít (NTC) na cezhraničných profiloch kontrolnej oblasti slovenského prenosového operátora (SEPS, a.s.) prenosový operátor zverejnil na webovej stránke ETSO v rámci regionálneho prehľadu.

Miera preťaženia na jednotlivých cezhraničných profiloch SEPS, a.s. (na slovenskej strane jednotlivých profilov) je nasledovná:

CZ/SK: 50 až 75 %, SK/CZ: 25 až 50%, PL/SK: 50 až 75%, SK/PL: 25 až 50%, UA/SK a SK/UA: neexistuje štruktúralne preťaženie, HU/SK: neexistuje štruktúralne preťaženie, SK/HU: 50 až 75% – né preťaženie.

Na všetkých cezhraničných profiloch SEPS, a.s. sa v roku 2007 permanentne uplatňovala metóda explicitných aukcií na základe čistých prenosových kapacít (NTC), stanovených podľa odporúčaní ETSO. Uvedená metóda sa uplatňovala pre celú kapacitu profilu (v prípade profilu s MR pre polovicu kapacít profilu na každej strane) s výnimkou 300 MW kapacít na slovenskej strane profilu s PL a s MR rezervovaných na základe dlhodobej zmluvy. Na všetkých profiloch bola väčšina kapacít ponúknutá pre dlhodobé alokácie, nepoužité dlhodobé kapacity a ostatné voľné kapacity boli ponúknuté v denných aukciách. Na profile s ČR sa realizujú aj vnútrodenne alokácie.

Prenosoví operátori regiónu pripravili v roku 2005 expanziu trilaterálneho (ČEPS, VE-T, PSE-O) systému koordinovaných explicitných aukcií, t. j. na všetky krajiny regiónu pre ročné, mesačné a denné alokácie prenosových kapacít v roku 2006. Slovenský prenosový operátor, SEPS, a.s. je pripojený k tomuto systému od 1. januára 2006 s profilmi s ČR a PL. V roku 2007 bol tento systém ďalej rozvinutý pričom znamená pokrok v riadení úzkych miest v porovnaní s uplatňovanými bilaterálnymi alokáciami, najmä v zmysle:

- vylepšenej koordinácie a spoločnej alokácie kapacít prostredníctvom jednej aukčnej kancelárie, takže registrácia pre systém 1:1 je vykonávaná na jednom mieste,
- možnosti sekundárneho obchodu s kapacitami, prostredníctvom transferu kapacít cez internetovú aplikáciu „Auction ePortal“,
- možnosti prepojenia aukčných ponúk v rámci denných aukcií a „aukčných ponúk v ponúkaných v bloku,
- spojenia notifikovaných dlhodobých programov počas výpočtu denných kapacít (netting).

Na profile s MR sa uskutočnili bilaterálne explicitné aukcie, na profile s PL jednostranné explicitné aukcie - obe na základe metodiky kapacít NTC na základe odporúčaní ETSO.

Aukcie na profile SEPS/MAVIR boli organizované oddelene. MAVIR aj SEPS, a.s. ponúkali v aukciách - každý polovicu kapacít ATC na spoločnom profile, pričom SEPS, a.s. uznával kapacitu alokovanú v aukcii MAVIR a MAVIR uznával kapacitu alokovanú v aukcii SEPS, a.s..

Prevádzkový poriadok SEPS, a.s. schválený úradom ustanovuje ďalšie špecifické podmienky a pravidlá riadenia cezhraničných tokov elektriny. Aj v roku 2007 počas prípravy prevádzky prenosový operátor vykonával potrebné opatrenia na predchádzanie preťaženia v rámci kontrolnej oblasti.

Prostredníctvom uvedených metód alokácie cezhraničných kapacít boli ponúknuté výlučne zaistené kapacity, ktoré vis-a-vis aukčnej kancelárii garantovali obaja susediaci prenosoví operátori (s výnimkou profilu s WPS a ostatných prípadov špecifikovaných v príslušných aukčných pravidlách). Vo všeobecnosti platilo pravidlo, že ponúknutá kapacita mohla byť krátená pred vyhlásením aukčných výsledkov a v tomto prípade, krátenie kapacít nemohlo byť predmetom žiadnych kompenzácií. Kapacity alokované v aukciách mohli byť krátené v učitej hodine alebo počas každej hodiny dňa v stave núdze, kde prenosový operátor musel bezprostredne konať, alebo v prípade vyššej moci, alebo za iných okolností, ktorých eliminácia dotknutým prenosovým operátorom nebola možná.

Nové pravidlá trhu s elektrinou, s účinnosťou od 15. júla 2007 (s výnimkou niektorých ustanovení), jednoznačne ustanovujú postup prevádzkovateľa prenosovej sústavy v prípade akútneho nebezpečenstva vzniku preťaženia, právomoci dispečingu v prípade, že na riešenie preťaženia nestačia základné opatrenia a ustanovuje aj ocenenie zmien zapojenia výrobných zariadení s cieľom predchádzať vzniku preťaženia alebo riešiť preťaženie.

3.1.3. Regulácia povinností prenosových a distribučných spoločností

V zmysle § 5 ods. 3 zákona o energetike všetci účastníci trhu s elektrinou musia byť držiteľmi povolenia na podnikanie v energetike, ktoré vydáva úrad. V rámci počtu vydaných povolení na podnikanie v energetike v priebehu roka 2007 úrad vydal pre oblasť prenosu elektriny 1 povolenie a pre distribúciu elektriny 48 povolení.

Úrad pre zabezpečenie nediskriminačného a transparentného organizovania trhu s elektrinou v nadväznosti na iné predpisy schvaľuje pre regulované subjekty v oblasti prenosu a distribúcie regulované poplatky prevádzkovateľa prenosovej sústavy a prevádzkovateľov distribučných sústav a prevádzkové poriadky týchto subjektov vo forme rozhodnutí úradu. Prevádzkovatelia sústav sú povinní podľa zákona o regulácii poskytovať svoje služby v súlade s prevádzkovým poriadkom, v ktorom zapracujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou na vlastné prevádzkové podmienky. Úradom schválený prevádzkový poriadok sa stáva záväzným dokumentom pre účastníkov trhu s elektrinou. Na základe žiadostí prevádzkovateľov sústav v priebehu roka 2007 úrad vydal 72 rozhodnutí o prevádzkových poriadkoch pre účastníkov trhu.

Sieťové tarify

Sieťové tarify prevádzkovateľa prenosovej sústavy a prevádzkovateľov distribučných sústav

a) Vývoj regulovaných poplatkov prenosového operátora:

Úrad v rámci svojich kompetencií určuje pre prevádzkovateľa prenosovej sústavy:

- tarifu za pripojenie a prístup do prenosovej sústavy, ako aj riadenie elektrizačnej sústavy (za prenos elektriny),
- tarifu za poskytovanie systémových služieb pre užívateľov prenosovej sústavy,
- tarifu za prevádzkovanie systému,
- tarifu za zúčtovanie, vyhodnotenie a vysporiadanie odchýlok,
- maximálne ceny na nákup jednotlivých druhov podporných služieb,
- maximálne povolené náklady na nákup všetkých podporných služieb,
- maximálne ceny ponúkanej kladnej regulačnej elektriny,
- minimálne ceny ponúkanej zápornej regulačnej elektriny.

Regulačný rámec a z neho vyplývajúce legislatívne opatrenia naďalej zohľadňujú finančné dopady z cezhraničných aktivít (aukcie, tranzity, ITC kompenzačný mechanizmus medzi prenosovými operátormi).

Trojzložková cena prenosového operátora obsahuje poplatok za prenesenú elektrinu, za straty a za rezervovaný výkon. Uvedená trojzložková cena sa prepočíta na tzv. dvojzložkovú cenu, kde náklady na rezervovanú kapacitu sú zahrnuté do tzv. prepočítanej jednozložkovej ceny za prenesenú elektrinu.

Vývoj poplatkov v rámci trojzložkovej ceny naznačuje, že oproti roku 2007 nastane v roku 2008 vo výške jednotlivých poplatkov zníženie aj zvýšenie. Schválená tarifa za prenesenú elektrinu klesne medziročne o 30,85 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje pokles o 25,61 SK/MWh a tarifa za rezervovaný výkon zaznamená nárast o 72,20%, čo je v absolútnom vyjadrení plus 231553,63 Sk/MW. K výrazným posunom v cenách za prenesenú elektrinu a za rezervovaný výkon došlo hlavne z dôvodu zmeny percentuálneho pomeru váh rozdelenia úhrad za rezervovaný výkon a za prácu. Úhrady za elektrinu sa teraz rozdeľujú v pomere: väčšia časť za výkon, teda tarifa za rezervovaný výkon a menšia časť za prácu, teda tarifa za prenesenú elektrinu. Nárast tarify na pokrytie strát o 28,55%, v absolútnom vyjadrení 7,80 SK/MWh v prenosovej sústave je spôsobený

hlavne rastom ceny silovej elektriny na krytie týchto strát, ktorú úrad v zmysle platnej legislatívy nereguluje.

Skladba regulovaných poplatkov pre odberateľov prenosovej sústavy je nasledovná: tarifa za prevádzkovanie systému, systémový poplatok, poplatok za prenos (t.j. prepočítaná jednozložková cena za prenesenú elektrinu) a straty za prenos. Medziročná zmena 2008/2007 vo výške uvedených regulovaných poplatkoch v percentuálnom vyjadrení je nasledovná: zníženie tarify za prevádzkovanie systému o 30,71%, zníženie systémového poplatku o 9,29%, zvýšenie poplatku za prenos o 3,73% a rast ceny za straty pri prenose o 30,07%.

V tejto súvislosti, regulované poplatky pre odberateľov prenosovej sústavy v medziročnom porovnaní 2008/2007 v percentuálnom vyjadrení znamenajú pokles o 9,06%.

b). Vývoj regulovaných poplatkov distribučného operátora

Od 1. júla 2007 došlo na trhu s elektrinou k právnemu unbundlingu, t.j. oddeleniu distribúcie elektriny od jej predaja (dodávky), od tohto dátumu vlastní a prevádzkujú príslušné distribučné sústavy na Slovensku novozaložené spoločnosti: ZSE Distribúcia, a.s., Stredoslovenská energetika-Distribúcia, a.s. a Východoslovenská distribučná, a.s.

Pre uvedených prevádzkovateľov distribučnej sústavy, ktorých distribúcia elektriny bola v predchádzajúcom roku vyššia ako 1 500 000 MWh, úrad určuje:

- tarify a maximálne ceny za prístup do distribučnej sústavy a za distribúciu elektriny,
- maximálnu cenu za straty pri distribúcii,
- tarify za poskytovanie systémových služieb pre užívateľov distribučnej sústavy,
- tarify za prevádzkovanie systému,
- tarify a maximálne ceny za dodávku elektriny pre domácnosti.

Vývoj priemerných regulovaných poplatkov pre odberateľov pripojených na distribučnú sústavu (v priemere za Slovensko) ukazuje v medziročnom porovnaní 2008/2007 a v percentuálnom vyjadrení nasledovné zmeny: zníženie tarify za prevádzkovanie systému o 30,71%, zníženie systémového poplatku o 9,29%, zvýšenie poplatku za distribúciu (vrátane poplatku za prenos) o 7,91% a zvýšenie poplatku za straty pri distribúcii a prenose o 2,24%, čo v súhrne znamená zvýšenie regulovaných poplatkov pre odberateľov pripojených a distribučnú sústavu o 0,38%.

Okrem uvedených najvýznamnejších distribučných spoločností na trhu s elektrinou pôsobia aj tzv. lokálni distribútori s distribúciou nižšou ako 1 500 000 MWh/rok. Väčšinou sa jedná o areály výrobných podnikov, v ktorých na základe povolenia v podnikaní v elektroenergetike plnia funkciu distribútora. Pre prevádzkovateľa takejto distribučnej sústavy úrad určuje:

- maximálnu cenu za distribúciu elektriny,
- maximálnu výšku primeraného zisku za distribúciu elektriny,
- vlastnú kalkuláciu maximálnej ceny za dodávku elektriny pre domácnosti (alebo prevádzkovateľ môže použiť tarify za distribúciu a dodávku elektriny držiteľa licencie na rozvod elektriny, na ktorého distribučnú sústavu je napojený).

c) Cena elektriny pre domácnosti

Súčasťou ceny za dodávku elektriny odberateľovi elektriny v domácnosti sú platby súvisiace s prenosom elektriny, distribúciou elektriny, poskytovaním systémových služieb a nákladmi za prevádzkovanie systému. Cena za dodávku elektriny pre domácnosti je jedinou konečnou cenou,

v rámci ktorej aj cena za silovú elektrinu podliehala v roku 2007 regulácii, a to v rámci regulácie maximálnej celkovej ceny dodávky elektriny pre domácnosti.

Nakoľko cena silovej elektriny bola vytvorená na voľnom trhu, (napr. v rámci aukcií Slovenských elektrární, a.s.), cena silovej elektriny pre koncových odberateľov vzrástla v priemere o 20%. Tento vysoký nárast ceny silovej elektriny bol eliminovaný optimalizáciou cien systémových a sieťových služieb, na základe čoho priemerná koncová cena elektriny pre domácnosti vzrástla iba o 2,87 %. K cenovým zmenám došlo v štruktúre taríf pre domácnosti na základe obchodnej politiky rozhodujúcich dodávateľov, s osobitným zameraním na optimalizáciu nákladov na nákup elektriny a zároveň efektívne využitie aktív.

Úrad ustanovil podmienky pre optimalizáciu nákladov súvisiacich s prevádzkovaním systému, čo v kontexte prijatia nových pravidiel v roku 2007 pre fungovanie trhu s elektrinou vyvolal na trhu s elektrinou kvalitatívny posun v aplikačnej praxi.

Potvrďuje sa, že vytvorené podmienky podporujú konkurenčné prostredie a transparentnosť na trhu s elektrinou. V tejto súvislosti možno tiež konštatovať, že úradu sa podarilo aj pri znížení taríf za poskytovanie systémových služieb a za prevádzkovanie systému vytvoriť na trhu s elektrinou také podmienky, aby bola zachovaná spoľahlivosť, bezpečnosť a stabilita elektrizačnej sústavy.

Vyrovňovanie nerovnováhy sústavy

Podľa zákona o regulácii úrad určuje, resp. schvaľuje:

- a) v prípade výrobcov elektriny:
 - tarify za poskytovanie podporných služieb v elektroenergetiky,
 - maximálne ceny za dodávky regulačnej elektriny
- b) v prípade prenosového operátora:
 - tarifu za zúčtovanie odchýlok pre účastníka trhu, ktorý si zvolil režim vlastnej zodpovednosti za odchýlku,
 - maximálne ceny na nákup jednotlivých druhov podporných služieb,
 - maximálne povolené náklady na nákup všetkých podporných služieb,
 - maximálne ceny ponúkanej kladnej regulačnej elektriny,
 - maximálne ceny ponúkanej zápornej regulačnej elektriny.

Úrad v pravidlách pre fungovanie trhu s elektrinou ustanovil podmienky na zlepšenie stavu na trhu s elektrinou v oblasti zúčtovania odchýlok a platieb subjektov zúčtovania, a to tým, že určil nové podmienky poskytovania regulačnej elektriny a nový mechanizmus stanovenia viac nákladov systému, ktorý je podrobne popísaný vo výnose úradu č. 2/2006 a predmetných rozhodnutiach úradu.

Pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou ustanovujú, že náklady na zakúpenie rezervovanej kapacity na cezhraničnom profile za účelom dovozu podporných služieb sú súčasťou celkových nákladov na nákup podporných služieb. Tým sa podporuje otvorenie trhu s podpornými službami pre dodávateľov podporných služieb zo zahraničia. Vzhľadom na to, že úrad v roku 2007 na trhu s elektrinou zvýšil cenu za regulačnú elektrinu, pribudli ďalší poskytovatelia podporných služieb, čím sa zvýšila konkurencieschopnosť trhu. Väčšia ponuka poskytovateľov podporných služieb znamenala, že úrad mohol znížiť tarifu za poskytovanie systémových služieb.

Elektrina z dovezenej havarijnej výpomoci je účtovaná ako regulačná elektrina a náklady na dovoz regulačnej elektriny v rámci havarijnej výpomoci sú súčasťou nákladov na obstaranie regulačnej elektriny. Ustanovenie pamätá aj na prípad, kedy súčasťou odchýlky prevádzkovateľa prenosovej sústavy je množstvo regulačnej elektriny vyvezenej v rámci havarijnej výpomoci. V takomto prípade je pre potreby určenia platby za zvýšené náklady prevádzkovateľa prenosovej

sústavy veľkosť odchýlky znížená o tento objem regulačnej elektriny vyvezenej v rámci havarijnej výpomoci.

Odberateľská disciplína plnenia zaregistrovaných denných diagramov odberu elektriny sa zo strany odberateľov elektriny (subjektov zúčtovania) výrazne zlepšila. Pozitívne možno hodnotiť skutočnosť, že sa podarilo znížiť náklady na odstránenie odchýlky spôsobenej odberateľmi elektriny, čím aj poklesli ich platby – náklady na odobranú elektrinu.

3.1.4 Efektívne odčlenenie

Dôležitým prínosom pre transparentnosť trhu s elektrinou bolo oddelenie prevádzkovania distribučných sústav od činností, ktoré nesúvisia s distribúciou elektriny. V procese tvorby pravidiel pre fungovanie trhu s elektrinou úrad spolupracoval so štátnymi orgánmi, osobitne pri zabezpečení transparentnosti procesu oddelenia prevádzkovania distribučných sústav od činností, ktoré nesúvisia s distribúciou elektriny v sektore elektroenergetiky. Oddelenie sa uskutočnilo 1. júla 2007 a týkalo sa prevádzkovateľov distribučných sústav, ktorí sú súčasťou vertikálne integrovaného podniku a poskytovali služby pre viac ako 100 000 pripojených odberateľov elektriny.

Právne odčlenenie prevádzky distribučnej sústavy od dodávky nemalo vplyv na dodávku elektriny pre domácnosti, ktorú na základe existujúcich zmlúv poskytoval a poskytuje aj naďalej dodávateľ elektriny – súčasť vertikálne integrovaného podniku. Zmenila sa však obsahová náplň zmlúv: doterajšie zmluvy o dodávke pre domácnosti sa zmenili na zmluvy o združenej dodávke a distribúcii elektriny a pevné ceny za dodávku elektriny sa zmenili na základe výnosu úradu na maximálne ceny s platnosťou na príslušnej časti vymedzeného územia SR. Výška jednotlivých integrovaných cien (dodávka, distribúcia a ostatné regulované poplatky) sa nezmenila a rovnako v platnosti zostali zmluvy, spôsob platby a výška zálohy, ktoré boli uzatvorené pred 1. júlom 2007. Zmluvy uzatvorené do 1. júla 2007 nebolo potrebné meniť, pretože obsahujú okrem dodávky aj distribúciu, ktorú na základe mandátu príslušnej distribučnej spoločnosti poskytuje niektorý z rozhodujúcich dodávateľov elektriny (ZSE Energia, a.s., SSE, a.s., VSE, a.s.).

Je nutné zdôrazniť aj negatívne sprievodné javy uvedeného odčlenenia, konkrétne v súvislosti s aplikáciou zmlúv o poskytnutí služieb, tzv. „Service level agreement“ medzi pôvodne integrovanými subjektmi. Uvedený jav v konečnom dôsledku prispieva k zvyšovaniu cien.

3.2 Otázky hospodárskej súťaže [Článok 23(8) a 23(1)(h)]

Hlavnými účastníkmi trhu s elektrinou sú:

- výrobca elektriny,
- prevádzkovateľ prenosovej sústavy,
- prevádzkovateľ distribučnej sústavy,
- dodávateľ elektriny – v súčasnosti bolo vydaných 102 povolení na dodávku elektriny,
- oprávnený odberateľ elektriny – oprávnený vybrať svojho dodávateľa, bez garancie ceny komodity (neregulovaná),
- domácnosť – oprávnená vybrať si svojho dodávateľa, s garanciou celkovej maximálnej ceny za dodávku elektriny od ktoréhokoľvek dodávateľa
- obchodník s elektrinou,

- obchodné platformy – vnútrodné obchodovanie, dlhodobé a krátkodobé zmluvy, bilančný trh.

V zmysle § 5 ods. 3 zákona o energetike všetci účastníci trhu s elektrinou musia byť držiteľmi povolenia na podnikanie v energetike, ktoré vydáva úrad. Počet vydaných povolení na podnikanie v energetike v priebehu roka 2007 bol nasledovný:

výroba elektriny: 11
prenos elektriny: 1
distribúcia elektriny: 48
dodávka elektriny: 83.

Hospodárska súťaž v oblasti výroby - s ohľadom na všeobecnú nedostatočnosť existujúcich (inštalovaných) výrobných kapacít v regióne, resp. v celoeurópskom chápaní – je prakticky nerealizovateľná a neexistuje. V ostatných oblastiach sa hospodárska súťaž začína rozvíjať.

Odbor regulácie elektroenergetiky za účelom kontroly a dodržiavania pravidiel pre fungovanie trhu s elektrinou vykonal v roku 2007 nasledovné šetrenia:

- 6 podnetov na prešetrenie výšky poplatku za pripojenie a postupu pri fakturácii pripojovacieho poplatku do prenosovej a distribučnej sústavy,
- 3 podnety na prešetrenie postupu pri zmene dodávateľa elektriny.

Úrad po prešetrení skutkového stavu vyhodnotil všetky podnety ako neopodstatnené, vzhľadom na to, že postup regulovaných subjektov bol v súlade s platnými právnymi predpismi.

3.2.1. Veľkoobchod s elektrinou z hľadiska otázok hospodárskej súťaže

Národná legislatíva neukladá žiadnemu subjektu povinnosť založenia spoločnosti, ktorá by organizovala dlhodobý alebo krátkodobý obchod s elektrinou. Na základe informácií o predpokladaných odchýlkach dochádza k nákupu alebo predaju elektriny medzi dodávateľskými spoločnosťami, a to na základe dvojstranných kontraktov jednotlivých účastníkov trhu a obchodníkov s elektrinou.

Pre umožnenie kalkulácií a prognóz odchýlok bola založená vnútrodná obchodná platforma SPX, v rámci spoločného projektu troch regionálnych distribučných spoločností ZSE, SSE a VSE. Táto obchodná platforma „SPX“ sa v roku 2006 a 2007 ďalej rozvíjala. Výmena informácií v oblasti vyhodnotenia odchýlok má fungovať tak, že spoločnosť SPX bude za úhradu ponúkať internetový informačný portál jednotlivým účastníkom trhu na Slovensku, pomocou ktorého si títo účastníci trhu oznámia príležitosti na predaj resp. kúpu elektriny, v rámci vnútrodného obchodovania. Po tom ako sa takáto informácia zverejní na internetovom portáli SPX je ďalší postup pri uzatváraní obchodu medzi účastníkmi trhu realizovaný tiež prostredníctvom internetového portálu SPX.

3.2.2. Maloobchod s elektrinou z hľadiska otázok hospodárskej súťaže

Od 1.7.2007 je trh s elektrinou otvorený pre všetkých odberateľov elektriny vrátane odberateľov v domácnosti. Účinky tohto otvorenia sa však ešte neprejavili v dostatočnej miere a to predovšetkým z dôvodu nedostatočnej konkurencie na trhu s elektrinou.

V roku 2007, koncoví dodávatelia elektriny prijali:

- 152 595 žiadostí odberných miest, ktoré ukončili zmluvu o dodávke elektriny, z toho odberné miesta v domácnosti: 99 149, ostatné odberné miesta elektriny: 53 446,
- 707 žiadostí odberných miest o zmenu dodávateľa elektriny.

3.2.3 Opatrenia na predchádzanie zneužívania dominantného postavenia

Ochrana hospodárskej súťaže na trhu výrobkov, výkonov, prác a služieb pred jej obmedzovaním, vytváranie podmienok na jej ďalší rozvoj s cieľom podporiť hospodársky rozvoj v prospech spotrebiteľov, ako aj úprava právomoci a pôsobnosti Protimonopolného úradu SR (ďalej len „PMÚ“) je ustanovená v zákone o ochrane hospodárskej súťaže (ďalej len „ZOHS“). PMÚ neuplatnil v sledovanom období žiadne svoje právomoci v zmysle ZOHS voči subjektom pôsobiacim na veľkoobchodnom a maloobchodnom trhu s elektrinou.

4. Regulácia a správanie sa trhu so zemným plynom

4.1 Regulačné otázky

4.1.1. Všeobecné

Dňom 1. júla 2007 sa domácnosti v súlade s ustanoveniami zákona o energetike stali oprávnenými odberateľmi a slovenský trh s plynom sa od tohto dátumu stal otvoreným. Proces liberalizácie trhu však vstupuje do etapy, kedy sa očakáva postupná zmena samotnej štruktúry trhu z hľadiska počtu a postavenia jeho účastníkov. Slovenský trh je zatiaľ charakteristický historicky dominantným postavením jedného dodávateľa plynu. V súčasnosti domácnosti predstavujú 95,1% oprávnených odberateľov na Slovensku. Hospodárska súťaž vo svojej typickej podobe je preto otázkou ďalšieho vývoja na slovenskom trhu s plynom. Konkurenčným možnostiam a podmienkam pre vstup nových hráčov dávajú priestor aj legislatívne podmienky v primárnej energetickej legislatíve ako aj úradom vytvorenej sekundárnej legislatívy. Proces liberalizácie trhu je úzko spojený s flexibilitou sietí a jej prevádzkovateľov a primeranou diverzifikáciou štruktúry plynovodnej siete, čo je súčasťou aj podmienkou otvárania sa trhu.

4.1.2. Riadenie a pridelovanie prepojovacej kapacity a mechanizmus riadenia preťaženia

Prepravná sieť v Slovenskej republike vrátane štyroch kompresorových staníc má v súčasnosti dĺžku 2270 km. Preprava sa realizuje na báze vstupno-výstupného tarifného systému (entry-exit). Celková dovozná kapacita pre slovenských aj zahraničných odberateľov dosiahla v roku 2007 72,8 mld. m³. Kapacitné možnosti prepravnej siete sú dostatočné a umožňujú pokryť požiadavky zákazníkov. Vzhľadom na uzatvorené dlhodobé zmluvy nedochádza na slovenskom území k fyzickému ani zmluvnému nahromadeniu plynu a plynulosť tokov plynu je dostatočne zabezpečovaná. Plynulej prevádzke napomáha poskytovanie pravidelných informácií prevádzkovateľa užívateľom o dostupnosti prepravnej kapacity. Iná skúsenosť v oblasti zabezpečovania plynulosti toku plynu sa zatiaľ neočakáva ani v najbližšej budúcnosti. Všetky plánované práce na údržbu siete sú vopred ročne alebo štvrťročne prerokované a skordinované so všetkými zainteresovanými stranami.

Podmienky fungovania trhu s plynom upravujú Pravidlá pre fungovanie trhu s plynom. Súčasťou ustanovení týchto pravidiel sú postupy pri pridelovaní, nahromadení a prekročení kapacity v prepravnej a distribučnej sieti.

Cezhraničné obchodovanie so zemným plynom je otázkou dlhodobejšieho vývoja. Jeho rýchlejší rozvoj súvisí v neposlednom rade so severojužnou diverzifikáciou siete. Obchodovanie s prepravnou kapacitou na sekundárnom trhu nie je v Slovenskej republike obmedzené. Predávajúci má len povinnosť podať správu o tomto obchode eustream, a. s., prevádzkovateľovi prepravnej siete na Slovensku, ktorý poskytuje na svojej webovej stránke tzv. „bulletin board system“ pre možnosť inzerovania dopytu a ponuky prepravnej kapacity v súvislosti s obchodovaním na sekundárnom trhu.

Pokračuje realizácia zmlúv uzavretých v súlade s článkom 3 (1) a podľa podmienok smernice EES č. 296/1991 o preprave zemného plynu plynovodnými sieťami, ktoré zostali nadobudnutím právoplatnosti smernice ES č. 55/2003 naďalej v platnosti a ktorých ukončenie sa očakáva v tomto roku.

4.1.3. Regulácia povinností prepravných a distribučných spoločností

Na území Slovenskej republiky pôsobí jeden prevádzkovateľ prepravnej siete a jeden dominantný prevádzkovateľ distribučnej siete.

Sieťové tarify

Cenovej regulácii v plynárenstve podlieha:

- pripojenie do prepravnej siete,
- pripojenie do distribučnej siete,
- prístup do siete,
- preprava plynu pre koncových odberateľov na vymedzenom území,
- distribúcia plynu pre koncových odberateľov na vymedzenom území,
- dodávka plynu pre domácnosti,
- poskytovanie podporných služieb v plynárenstve.

Pri určovaní cien sa zohľadňujú oprávnené náklady a primeraný zisk. Oprávnené náklady sú preukázateľne a v nevyhnutnom rozsahu vynaložené náklady na vykonávanie regulovanej činnosti s obsahom zamerania stanoveným výnosom. Primeraný zisk musí odrážať rozsah potrebných investícií na zabezpečenie dlhodobej prevádzkyschopnosti siete, primeranú návratnosť prevádzkových aktív a stimuláciu stabilného dlhodobého podnikania.

Na základe výnosu č. 4/2007, ktorým sa ustanovuje rozsah a štruktúra oprávnených nákladov, spôsob určenia výšky primeraného zisku a podklady na návrh ceny v plynárenstve a výnosu č. 1/2007, ktorým sa ustanovuje rozsah cenovej regulácie v sieťových odvetviach a spôsob jej vykonania, úrad určil a schválil:

- pre prevádzkovateľa prepravnej siete:

1/ tarify a tarifné podmienky za prístup do prepravnej siete a prepravu zemného plynu pre užívateľov prepravnej siete;

- pre prevádzkovateľa distribučnej siete:

1/ tarify za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu a poskytovanie podporných služieb v plynárenstve;

2/ cenu za pripojenie do distribučnej siete pre:

a/ kategóriu domácnosť - pripojenie odberného plynového zariadenia odberateľa plynu v domácnosti do distribučnej siete

b/ kategóriu mimo domácnosť - pripojenie odberného plynového zariadenia odberateľa plynu mimo domácnosti do distribučnej siete;

- pre dodávateľa plynu odberateľom plynu v domácnosti:

1/ maximálne ceny za dodávku plynu pre odberateľov kategórie domácnosť.

Prevádzkovateľ prepravnej siete

Ceny sú regulované za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu, za pripojenie do prepravnej siete. Spôsob cenovej regulácie prepravy plynu sa určuje ako priame určenie porovnateľnej ceny v súlade so zákonom o regulácii, ktoré vychádza z porovnávacej analýzy cien za prepravu v ostatných členských štátoch EÚ.

Cena za pripojenie do prepravnej siete vychádza z odôvodnených nákladov potrebných na dokumentačnú, technickú a realizačnú fázu pripojenia, ktorú úrad schvaľuje na základe predloženého cenového návrhu.

Tarifný systém za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu sa skladá z osobitných taríf pre vstupné body do prepravnej siete a osobitných taríf pre výstupné body z prepravnej siete. Člení sa na tarify vzťahujúce sa k dennej prepravnej kapacite a tarify vzťahujúce sa k množstvu skutočne prepraveného plynu. Východiskové sadzby taríf vo všetkých tarifných skupinách, do ktorých boli užívatelia siete rozdelení v závislosti od zmluvne dohodnutej dennej maximálnej kapacity prepravy plynu, sú zvýšené o eskalačný faktor vychádzajúci z miery inflácie krajín EÚ.

Prevádzkovateľ distribučnej siete

Regulácia cien za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu sa vzťahuje na regulovaný subjekt, ktorého počet odberných miest z distribučnej siete v prechádzajúcom roku bol vyšší ako 100 000 a na regulovaný subjekt, ktorého počet odberných miest z distribučnej siete v prechádzajúcom roku neprekročil 100 000. V prípade regulovaného subjektu s vyšším počtom odberných miest ako 100 000 sú tarify za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu navrhnuté tak, aby celkové plánované výnosy z taríf za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu pre príslušný rok regulačného obdobia neprekročili celkové úradom povolené výnosy za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu. Pri regulovanom subjekte s počtom odberných miest nižším ako 100 000 sa ceny určujú nákladovou metódou tak, aby cena za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu pokrývala oprávnené náklady a primeraný zisk, pričom táto cena je určovaná každoročne.

Cena za pripojenie do distribučnej siete sa určuje tak, aby cena alebo tarifa za pripojenie neprekročila plánované priemerné náklady regulovaného subjektu na pripojenie do distribučnej siete. Tarify za pripojenie do distribučnej siete sa navrhujú osobitne pre odberateľov plynu v domácnosti a osobitne pre odberateľov plynu mimo domácností.

Na rok 2008 úrad schválil tarify za prístup do distribučnej siete, tarify za distribúciu plynu a cenu za poskytovanie podporných služieb, ktoré sa neposkytujú v rámci taríf za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu. Tarify za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu boli navrhnuté tak, aby neobsahovali krížové dotácie medzi jednotlivými skupinami odberateľov plynu. Pri tvorbe taríf za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu sa zohľadňujú charakteristiky odberu plynu účastníkov trhu s plynom.

Dodávka

Ceny za dodávku pre odberateľov plynu v domácnosti sú pre rok 2008 určené vo forme maximálnych cien. Stanovujú sa tak, aby vážený priemer cien za dodávku plynu neprekročil podiel celkových povolených výnosov za dodávku plynu pre domácnosti a plánovaného množstva dodaného plynu, s úpravou cez korekčný faktor zohľadňujúci predpokladané a skutočné náklady regulovaného subjektu.

V oblasti cenovej regulácie pri dodávke plynu pre domácnosti sú bližšie špecifikované náklady na skladovanie ako súčasť bezpečnosti a spoľahlivosti dodávok plynu a prepracovaný korekčný faktor, ktorý koriguje predovšetkým plánované a predpokladané náklady na nákup plynu, respektíve časť nákladov na nákup plynu prislúchajúcu domácnostiam v zmysle alokačného kľúča na náklady na nákup plynu vstupujúceho do vzorca na výpočet celkových povolených výnosov za dodávku plynu pre domácnosti.

Dňom 1. júla 2007 sa domácnosti stali oprávnenými odberateľmi. Samotná dodávka plynu oprávneným odberateľom od 1. januára 2005 nepodlieha cenovej regulácii. Po úplnej liberalizácii trhu s plynom (1.7.2007) úrad zabezpečuje ochranu odberateľov plynu v domácnosti určením maximálnej ceny za dodávku plynu pre domácnosti, ktorá obsahuje najmä náklady na obstaranie plynu, náklady súvisiace s dopravou plynu a so skladovaním plynu.

Výroba, skladovanie a akumulácia plynu, ako aj prístup k zásobníkom plynu nepodliehajú cenovej regulácii úradu. Na základe zákona č.656/2004 o energetike sa pri týchto činnostiach uplatňuje dohodnutý prístup.

Za použitie prepravnej, ako aj distribučnej siete na vymedzenom území pri vybraných parametroch a pri ročnej zmluve je odhadovaný priemerný národný poplatok siete a užívateľa týchto sietí podľa jednotlivých kategórií zaplatia v Slovenskej republike cenu:

I4-1	0,032 €/m ³
I1	0,085 €/m ³
D3	0,108 €/m ³

Odberateľ plynu v Slovenskej republike v domácnosti pri priemernej spotrebe domácnosti zaplatí priemernú cenu za dodávku plynu vo výške 0,405 €/m³.

Vyvažovanie nerovnováhy siete

Vyvažovanie siete sa uskutočňuje v súlade s Pravidlami pre fungovanie trhu s plynom. Slovenská republika je vyvažovacou zónou prepravnej siete a vyvažovacou zónou distribučnej siete z hľadiska fyzického vyvažovania. Z hľadiska užívateľa distribučnej siete je Slovenská republika jednou vyvažovacou zónou.

Za fyzické vyvažovanie zodpovedá prevádzkovateľ siete. Obchodné vyvažovanie siete a zúčtovanie odchýlok vyhodnocuje prevádzkovateľ distribučnej siete. Nedodržanie rovnováhy a odchýlka, t.j. rozdiel medzi množstvom plynu priradeným účastníkovi trhu s plynom na vstupnom bode do siete a množstvom plynu odobratým účastníkom trhu s plynom na výstupnom bode zo siete, sa spoplatňuje. Za odchýlku zodpovedá účastník trhu s plynom (ďalej len "užívateľ"), ktorý má uzatvorenú zmluvu s prevádzkovateľom siete.

Prevádzkovateľ distribučnej siete a prevádzkovateľ prepravnej siete zabezpečia prepojitelnosť distribučnej siete a prepravnej siete a odovzdávanie údajov potrebných na vyvažovanie siete.

Užívateľ prepravnej siete, ktorý nie je užívateľom distribučnej siete v rámci zmluvného vzťahu so zodpovedajúcou kapacitou a dobou trvania, je povinný si dohodnúť s prevádzkovateľom prepravnej siete podmienky obchodného vyvažovania siete a spôsob vyrovnania nerovnováhy medzi jeho množstvom plynu vstupujúcim do prepravnej siete a jeho množstvom plynu odoberaným z prepravnej siete. Užívateľovi distribučnej siete vykonáva obchodné vyvažovanie a zúčtovanie odchýlok iba prevádzkovateľ distribučnej siete, aj keď má uzatvorenú zmluvu o preprave plynu s prevádzkovateľom prepravnej siete, kde jediným výstupným bodom z prepravnej siete je domáci virtuálny bod; v tomto prípade užívateľ distribučnej siete uhradza iba poplatok za odchýlku na distribučnej sieti.

Prevádzkovateľ distribučnej siete zodpovedá za fyzické vyvažovanie siete a zúčtovanie odchýlok na vymedzenom území. Ak je na vymedzenom území viac prevádzkovateľov distribučnej siete, za vyvažovanie siete je zodpovedný prevádzkovateľ distribučnej siete, ktorý je povinný plniť úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území. Prevádzkovateľ distribučnej siete má vyhradenú časť kapacity zásobníkov najmä na krytie denných odchýlok

účastníkov trhu s plynom, pričom náklady na túto kapacitu sa zahŕňajú do ceny za distribúciu plynu.

Vyvažovací režim je denný. Vyvažovanie sa uskutočňuje a vyhodnocuje za plynárenský deň. Pre každého užívateľa distribučnej siete sa vypočíta jedna denná odchýlka za všetky výstupné body. Výška dennej odchýlky sa zaznamená na vyvažovací účet užívateľa distribučnej siete. Povolená odchýlka pre užívateľa distribučnej siete je stanovená vo výške 5 % zo zmluvne dohodnutej dennej distribučnej kapacity užívateľa distribučnej siete.

Prevádzkovateľ distribučnej siete vedie o poplatkoch za vyvažovanie distribučnej siete oddelenú evidenciu. Vyvažovací účet vedie každému užívateľovi distribučnej siete, ktorý zodpovedá za odchýlku, prevádzkovateľ distribučnej siete.

Podrobné informácie prevádzkovateľa siete účastníkom trhu týkajúce sa vyvažovania sú uvedené v prevádzkovom poriadku príslušného prevádzkovateľa distribučnej siete, ktorý je dostupný na webovej stránke prevádzkovateľa distribučnej siete a predstavuje základ pre stanovenie podmienok v obchodných zmluvách prevádzkovateľa distribučnej siete a účastníka trhu s plynom.

4.1.4 Efektívne odčlenenie

So zreteľom na historický vývoj pôsobila do 30.6.2006 na slovenskom trhu so zemným plynom jedna vertikálne integrovaná monopolná spoločnosť SPP, a. s. S účinnosťou od 1. júla 2006 SPP, a. s. právne odčlenil prepravné a distribučné činnosti. Okrem materskej spoločnosti SPP, a. s. začali na trhu pôsobiť aj jeho 100 %-né dcérske spoločnosti: SPP - preprava, a. s. (od 1.1.2008 eustream, a.s.) a SPP - distribúcia, a. s. Právne odčlenenie SPP, a. s. sa uskutočnilo v zmysle zákona o energetike.

Eustream, a. s. prevádzkuje prepravnú sieť na vymedzenom území SR, ktorá je vo vlastníctve materskej spoločnosti SPP, a.s. Zabezpečuje prepravu zemného plynu od ukrajinskej hranice cez územie Slovenska na európsky trh, pri celkovej dĺžke prepravnej siete 2270 km.. Spoločnosť zabezpečuje prevádzku a údržbu kompresorových staníc a líniových častí prepravných plynovodov prostredníctvom štyroch oblastí (Veľké Kapušany, Jablonov nad Turňou, Veľké Zlievce a Ivánka pri Nitre). Prepravný systém riadi plynárenský dispečing.

SPP – distribúcia, a. s. je prevádzkovateľom a vlastníkom distribučnej siete - plynovodov v SR, vrátane technologických objektov – regulačných staníc zemného plynu a centrálného plynárenského dispečingu. Slovenská republika je v rámci plynifikácie na druhom mieste v porovnaní členských štátov EÚ. V jej pôsobnosti je aj predaj distribučných kapacít, rozvoj, prevádzka a údržba plynárenských sietí. SPP - distribúcia, a. s. zabezpečuje distribúciu zemného plynu od prepravných sietí cez rozvodné plynárenské zariadenie na vymedzenom území Slovenskej republiky až k svojim zákazníkom, zabezpečuje aj pripojenie k distribučnej sieti a odpočty spotreby zemného plynu.

Obidve dcérske spoločnosti podliehajú v súlade so slovenskou legislatívou samostatnému účtovnému auditu. V organizačnej štruktúre SPP, a. s., zostáva divízia, ktorá sa venuje obchodu s plynom a dodávke plynu.

V regiónoch Slovenska pôsobí okolo 40 samostatných lokálnych distribučných spoločností. Počet zákazníkov jednotlivých lokálnych distribučných spoločností neprekračuje 100 000.

Je nutné zdôrazniť aj negatívne sprievodné javy uvedeného odčlenenia, konkrétne v súvislosti s aplikáciou zmlúv o poskytnutí služieb, tzv. „Service level agreement“ medzi pôvodne integrovanými subjektmi. Uvedený jav v konečnom dôsledku prispieva k zvyšovaniu cien.

4.2 Otázky hospodárskej súťaže [Článok 25(1)(h)]

4.2.1 Opis veľkoobchodného trhu

Predaj zemného plynu v Slovenskej republike v roku 2007 predstavoval 5,7 mld. m³. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k poklesu spotreby v segmente veľkoobderateľov, pokračoval trend poklesu spotreby u domácností a maloobderateľov. Dôvodom je uplatňovanie racionalizačných opatrení v oblasti spotreby energií, predovšetkým v segmente veľkoobderateľov. Znížený objem predaja zemného plynu na Slovensku v roku 2007 bol však aj dôsledkom teplého počasia. V segmente domácností pokračuje, okrem spomínaných opatrení, tendencia zmeny používaného paliva, ktorá súvisí s nárastom ceny zemného plynu v dôsledku vývoja na svetových trhoch. Vyššia cena plynu zvyhodňuje iné palivá – uhlie a drevo. Úsporné opatrenia priamo súvisia s rastom ceny zemného plynu, ako aj so zvyšovaním energetickej efektívnosti na strane odberateľov plynu. Predaj zemného plynu na vymedzenom území SR v roku 2007 oproti roku 2006 poklesol o cca 3,4 %.

Domáca ťažba zemného plynu v roku 2007 bola na úrovni približne 120 mil. m³. V domácej ťažbe zemného plynu sa v dlhodobom horizonte predpokladá pokračovanie ťažby zo súčasných zdrojov s klesajúcim trendom. Prípadné zmeny môžu priniesť len novoobjavené ložiská – ťažba bude závisieť od rozsahu, charakteru a lokalizácie prípadných nových ložísk.

Dodávky zemného plynu pre potreby Slovenskej republiky sú zabezpečené *na základe dlhodobej zmluvy medzi spoločnosťou Slovenský plynárenský priemysel, a. s. a ruskou spoločnosťou Gazexport*. Táto zmluva končí v roku 2008 svoju platnosť. V súčasnosti sa uskutočňujú medzi uvedenými obchodnými partnermi intenzívne rokovania o uzatvorení novej dlhodobej zmluvy.

Tab. 4.2.1.1 *Vývoj veľkoobchodného trhu*

Rok	Výroba [mld.m ³]	Dopyt [mld.m ³]	Importná kapacita [mld. m ³ /rok]			
			Tranzit celkom	Rezervovaná pre tranzit	Dlhodobé zmluvy	Voľná
2001	0,165	7,5	94	71,5	71,5	22,5
2002	0,156	7,1	94	70,4	70,4	23,6
2003	0,150	6,8	94	72,7	72,7	21,3
2004	0,143	6,5	94	82,7	82,7	11,3
2005	0,135	6,3	94	82,7	82,7	11,3
2006	0,135	6,2	94	84	84	10
2007	0,120	5,7	94	84,4	84,4	9,6

Zahraničné spoločnosti sú na slovenskom trhu aktívne prostredníctvom majetkovej účasti v podniku SPP, a.s., kde spoločnosť Slovak Gas Holding, B.V. (tvorený spoločnosťami Ruhrgas a Gaz de France) vlastní 49 % akcií.

V podniku NAFTA, a. s., ktorá vlastní a prevádzkuje podzemné zásobníky plynu a vykonáva ťažbu plynu, je nasledovná akcionárska štruktúra: SPP, a. s. – 56,15 %, E.ON Ruhrgas – 40,45 %, ostatní akcionári – 3,40 %.

Akcionárska štruktúra spoločnosti POZAGAS, a. s., ktorá vlastní podzemný zásobník plynu je nasledovná: SPP, a. s. – 35 %, NAFTA, a. s. – 35 % a Gaz de France – 30 %.

Slovenská republika predstavuje národný trh s plynom. Vzájomné prepojenie existuje s Ukrajinou, Českou republikou a Rakúskom. Slovenská prepravná sieť je významnou súčasťou európskej plynárenskej siete a predstavuje významnú, spoľahlivú a bezpečnú prepravnú cestu, ktorou sa zemný plyn prepravuje do štátov strednej a západnej Európy. Ďalšou oblasťou spolupráce sú zásobníky zemného plynu – Slovenská republika využíva zásobník (Dolní Bojanovice), ktorý je situovaný na území Českej republiky a je priamo napojený na plynárenskú sústavu SR.

Trh s plynom na Slovensku podlieha primárnej legislatíve, ktorou sú predovšetkým zákon o regulácii a zákon o energetike. Primárnu legislatívu dopĺňa nariadenie vlády SR č. 409/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s plynom.

Podrobné technické a obchodné podmienky stanovujú prevádzkové poriadky prevádzkovateľov siete. S cieľom prispôsobiť primárnu legislatívu meniacim sa podmienkam liberalizovaného trhu a v snahe zabezpečiť súlad s vývojom legislatívy EÚ platí od 1. apríla 2008 novelizované znenie zákona o energetike. Ustanovenia novely zákona o energetike podrobnejšie definujú podmienky výstavby plynárenského zariadenia, rozpracúvajú okolnosti a vyhlásenie stavu núdze a ustanovujú dodávateľa poslednej inštancie. Zákon podrobnejšie rieši aj otázku merania plynu. V procese schvaľovania je v súčasnosti návrh výnosu, ktorým sa ustanovuje rozsah a štruktúra oprávnených nákladov, priame určenie porovnateľnej ceny, spôsob výpočtu maximálnej a pevnej ceny, spôsob určenia výšky primeraného zisku, podrobnosti o návrhu ceny a spôsobe predkladania návrhu ceny a podklady na návrh ceny pre rok 2009 v plynárenstve.

4.2.2. Opis maloobchodného trhu

SPP, a.s. je aj naďalej dominantným dodávateľom plynu na území Slovenskej republiky a pokrýva všetky segmenty trhu, či už ide o odberateľov v domácnosti, malé a stredné podniky, či veľké priemyselné podniky. Táto skutočnosť zatiaľ zotrváva aj napriek možnostiam, ktoré podnikateľským subjektom vytvára legislatíva a skutočnosti, že zmenou legislatívnych podmienok dochádza k postupnému miernemu rastu spoločností poskytujúcich služby v oblasti plynárenstva. Ide predovšetkým o nárast lokálnych dodávateľských a distribučných spoločností. Celkový počet lokálnych spoločností, ktoré sa na základe udelennej licencie zaoberajú hlavne dodávkou a distribúciou zemného plynu v Slovenskej republike, bol v roku 2007 približne 40 subjektov.

4.2.3 Opatrenia na predchádzanie zneužívania dominantného postavenia

Ochrana hospodárskej súťaže na trhu výrobkov, výkonov, prác a služieb pred jej obmedzovaním, vytváranie podmienok na jej ďalší rozvoj s cieľom podporiť hospodársky rozvoj v prospech spotrebiteľov, ako aj úprava právomoci a pôsobnosti PMÚ.

Úrad každoročne do 31. mája, na základe zákona o regulácii uverejňuje vo vestníku úradu a na internetovej stránke úradu správu o dodržiavaní pravidiel pre fungovanie trhu s elektrinou a plynom a o opatreniach na ich dodržiavanie.

V spolupráci s PMÚ a ministerstvom predloží úrad do 30. apríla 2009 vláde SR správu o fungovaní trhu s elektrinou a o fungovaní trhu s plynom v SR.

V rámci kompetencie úradu novela zákona o regulácii s účinnosťou 1. apríla 2008 posilnila právomoci úradu pri cenovej regulácii. Cieľom tejto zmeny je dôsledne overovanie vynaložených nákladov pri výkone regulovanej činnosti z hľadiska ich primeranosti aj v súvislosti s prebehnutým unbundlingom. Úradom pripravená vyhláška v súlade so zákonom o energetike, ktorou sa ustanovia podrobnosti o spôsobe vedenia oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a o spôsobe vedenia evidencie aktív a pasív má taktiež za cieľ zabránenie vzniku diskriminácie a krížových dotácií medzi jednotlivými činnosťami u prevádzkovateľov siete, ktorí okrem regulovaných činností vykonávajú aj iné činnosti.

Podmienky pre optimálne fungovanie trhu s elektrinou a plynom, ktoré úrad vytvoril, poskytujú široké možnosti uplatnenia ako pre existujúce subjekty, tak i pre subjekty snažiac sa ešte len etablovať na trhu. Možnosti, ktoré im poskytujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a plynom nie sú v súčasnosti z ich strany dostatočne využívané. Úrad vytvoril pravidlami pre fungovanie trhu s plynom dostatočný priestor pre nediskriminačnú a transparentnú súťaž všetkých subjektov na trhu.

V relevantnom období od 31. júla 2007 do dnešného dňa PMÚ uplatnil svoje právomoci voči subjektom pôsobiacim na veľkoobchodnom alebo maloobchodnom trhu s elektrinou v jednom prípade, kde v správnom konaní rozhodol, že spoločnosť SPP – preprava, a.s. Bratislava porušila § 8 ods. 2 písm. a) ZOHS tým, že vynucovala neprimeranú obchodnú podmienku.

Spoločnosť GasTrading, s.r.o. ako prevádzkovateľ novovybudovanej distribučnej siete zemného plynu v areáli Priemyselného parku Levice – Géňa žiadala spoločnosť SPP – preprava, a.s. o pripojenie k prepravnej sieti. Za týmto účelom na vlastné náklady vybuvovala pripojovacie zariadenie v zmysle požiadaviek a inštrukcií prevádzkovateľa prepravnej siete. V priebehu následných rokovaní o uzavretí zmlúv nevyhnutných na realizáciu pripojenia distribučnej siete spoločnosti GasTrading, s.r.o. k prepravnej sieti nastolila spoločnosť SPP – preprava, a.s. požiadavku odkúpiť uvedené pripojovacie zariadenie do svojho vlastníctva, čo odôvodňovala potrebou zabezpečiť bezpečné a spoľahlivé prevádzkovanie prepravnej siete a udržať stav, v ktorom ani jeden prevádzkovateľ distribučnej siete pripojený na prepravnú sieť nie je vlastníkom pripojovacích zariadení.

Uvedené odôvodnenia spoločnosti SPP – preprava, a.s. neboli právne ani objektívne opodstatnené. Povinnosť zabezpečiť bezpečné a spoľahlivé prevádzkovanie prepravnej siete bolo možné dosiahnuť aj bez zmeny vlastníckeho práva k pripojovaciemu zariadeniu, na túto alternatívu však spoločnosť SPP – preprava, a.s. odmietala pristúpiť.

Spoločnosť GasTrading, s.r.o. ako budúci dodávateľ zemného plynu pre projekt paroplynového cyklu v Priemyselnom parku Levice – Géňa pod hrozbou strát z oneskoreného spustenia prevádzky napokon aj napriek svojmu nesúhlasu pristúpila k odpredaju pripojovacieho zariadenia spoločnosti SPP – preprava, a.s.. Bezprostredne po podpísaní kúpnej zmluvy spoločnosť SPP – preprava, a.s. uzavrela so spoločnosťou GasTrading, s.r.o. aj Zmluvu o pripojení a Dohodu o prepojení.

V dôsledku pripojenia distribučnej siete spoločnosti GasTrading, s.r.o. k prepravnej sieti, plyn dodávaný spoločnosti GasTrading, s.r.o. neprechádza distribučnou sieťou prevádzkovanou spoločnosťou SPP – distribúcia, a.s., čím spoločnosť SPP – distribúcia, a.s. prichádza o časť svojich tržieb a ziskov, ktoré by inak získala za distribúciu plynu v podobe distribučných poplatkov. Vybudovaná infraštruktúra tiež umožňuje, aby ju využívali aj ostatní odberatelia zemného plynu v Priemyselnom parku, ktorým tak vznikla alternatíva v oblasti distribúcie ako aj v oblasti dodávky zemného plynu.

Spoločnosť SPP – preprava, a.s. si z pozície svojej sily vynútila splnenie podmienky, ktorá nesúvisela s predmetom uzatváraných zmlúv a nebola nevyhnutná pre dosiahnutie ich cieľa.

Konala tak v záujme spoločností SPP, a.s. a SPP – distribúcia, a. s. patriacich do rovnakej ekonomickej skupiny. Napriek právnemu unbundlingu je aj naďalej v záujme týchto spoločností vzájomne sa podporovať a spoločne sa snažiť o posilnenie svojich pozícií na trhu, čo prispieva k sile celej ekonomickej skupiny.

Spoločnosť SPP – preprava, a.s. trvala na podmienke, ktorá bola pre spoločnosť GasTrading, s.r.o. neprijateľná, čím oddaľovala uzavretie Zmluvy o pripojení a Dohody o prepojení. Vznikala tak hrozba, že spotrebitelia, ktorými sú odberatelia plynu spoločnosti GasTrading, s.r.o. v Priemyselnom parku Levice – Géňa nebudú mať včas a riadne zabezpečené dodávky plynu pre potreby svojho podnikania. V dôsledku výpadku výroby im tak hrozil vznik škôd. Konaním SPP – preprava, a.s. by tak boli poškodení nielen priami odberatelia plynu od spoločnosti GasTrading, s.r.o., ale aj ďalší spotrebitelia, ktorými sú v tomto prípade ich obchodní partneri.

PMÚ rozhodnutím vyslovil, že spoločnosť SPP – preprava, a.s. sa dopustila zneužívania dominantného postavenia podľa ZOHS tým, že v súvislosti s rokovaním o pripojení distribučnej siete spoločnosti GasTrading, s.r.o. k prepravnej sieti zemného plynu a pri uzatváraní Zmluvy o pripojení a Dohody o prepojení so spoločnosťou GasTrading, s.r.o. si vynucovala neprimeranú obchodnú podmienku, za čo jej PMÚ uložil pokutu vo výške 98,9 mil. Sk. Rozhodnutie zatiaľ nie je právoplatné.

5. Bezpečnosť dodávok

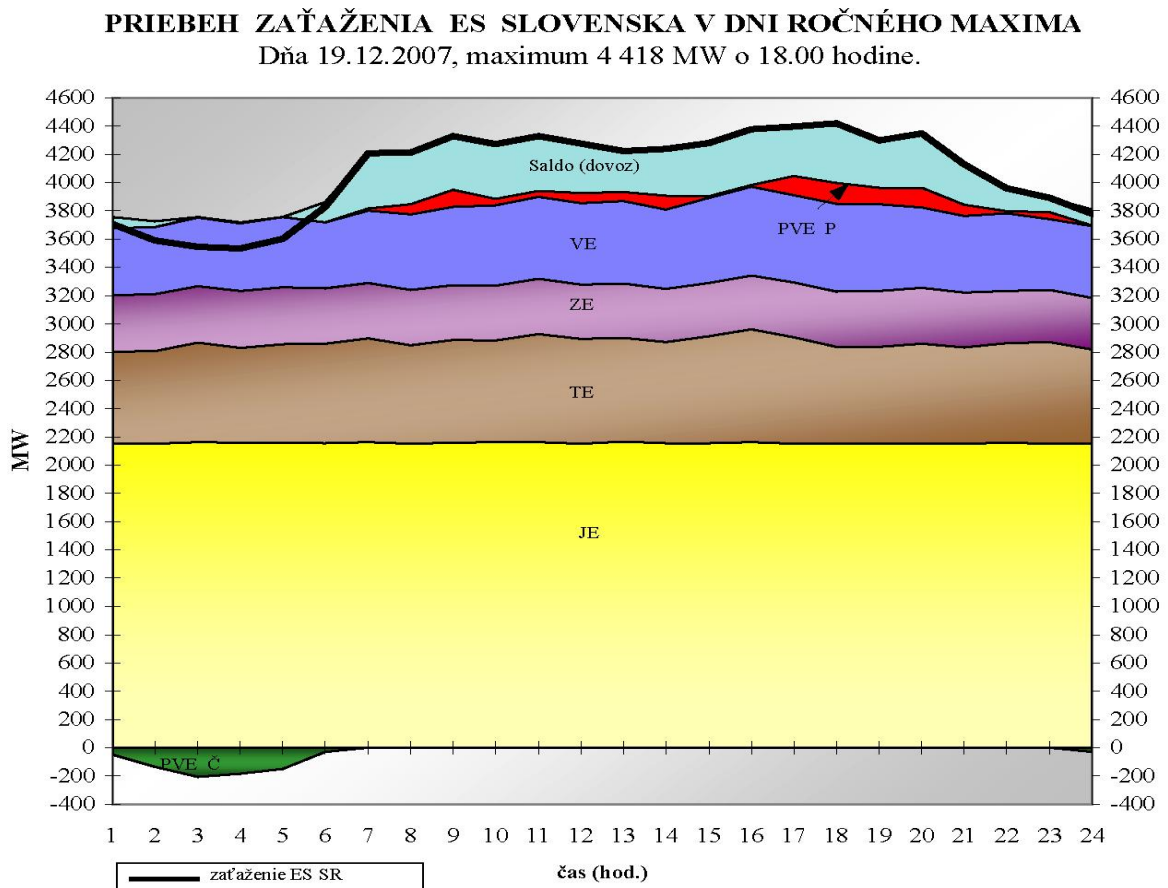
5.1 Elektroenergetika

Zhodnotenie súčasného stavu

Prevádzka elektrizačnej sústavy (ES) Slovenska v roku 2007 bola spoľahlivá, pričom všetky rozhodujúce kritéria a odporúčania UCTE v primárnej a sekundárnej regulácii, v riadení napätia a regulácii salda boli plnené.

Ročné maximum zaťaženia v r. 2007 bolo dosiahnuté dňa 19.12.2007 o 18.00 hod. vo výške 4 418 MW pri frekvencii 50,065 Hz (oproti roku 2006 pokles o 5 MW).

Obr. č.5.1.1 Priebeh zaťaženia a jeho krytie v deň maxima roku 2007



V roku 2007 došlo vplyvom výpadkov k obmedzeniu dodávok elektriny vo výške iba 306 MWh.

Hlavnými investičnými akciami v prenosovej sústave boli v roku 2007 rekonštrukcie 400 kV rozvodne v Križovanoch, vyvolané odstavením dvoch blokov JE V1 v Jaslovských Bohuniciach a rekonštrukcia v rozvodni Lemešany. Rekonštrukcie významným spôsobom prispeli k zvýšeniu bezpečnosti a spoľahlivosti ES SR v regióne východného Slovenska.

Pokračovala aj príprava a realizácia diaľkového riadenia elektrických staníc, informačných a telekomunikačných systémov s cieľom zabezpečiť spoľahlivú a bezporuchovú prevádzku elektrizačnej sústavy SR.

Vývoj zásobovania elektrinou na nasledujúcich 5 rokov

Budúci vývoj v zásobovaní elektrinou budú ovplyvňovať najmä nasledovné faktory a riziká:

- rast spotreby elektriny
- postup vyradovania dožitých výrobných kapacít
- dostupnosť palív a ich cenový vývoj na svetových trhoch
- vývoj cien na trhu s elektrinou
- vývoj rastu cien v oblasti nových výrobných technológií
- neistoty súvisiace so stanovením výšky poplatkov za emisie, predovšetkým CO₂
- dlhodobá návratnosť vložených investičných prostriedkov pri realizácii projektov v elektroenergetike

Vývoj spotreby elektriny

Celková spotreba elektriny Slovenska v roku 2007 bola 29632 GWh. Za posledných 5 rokov t.j. od roku 2002 do roku 2007 vzrástla celková spotreba elektriny Slovenska priemerne ročne o 0,66%, pri priemernom 7,1% ročnom raste HDP. Súčasný netypický stav vývoja spotreby elektriny voči HDP na Slovensku možno čiastočne pripísať pomerne rýchlemu rastu energeticky menej náročných odvetví a znižovaniu energetickej náročnosti. V roku 2006 bol nárast celkovej spotreby elektriny v SR 3,7%. V roku 2007 spotreba stagnovala. Za prvý štvrťrok 2008 dosiahol nárast spotreby elektriny 3,4%. Pri udržaní tohto tempa rastu spotreby do konca tohto roka a ďalšieho nárastu spotreby v rokoch 2009 až 2013 s indexom 1,6% dosiahne celková spotreba elektriny nasledujúce aktualizované hodnoty:

Tab. č. 5.1.2: Prognóza vývoja spotreby elektriny na nasledujúcich 5 rokov

		2008	2009	2010	2011	2012	2013
referenčný scenár	TWh	30,6	31,1	31,6	32,0	32,6	33,0

Výroba elektriny

Najväčší vplyv na výrobu elektriny SR bude mať odstavenie 2. bloku JE V1 k 31.12.2008. Bude znamenať ďalšie zníženie inštalovaného výkonu sústavy o 440 MW a výroby o cca. 2900 až 3000 GWh. Nie je reálne uvažovať, že by sa dal tento nedostatok zmierniť výstavbou nového väčšieho energetického zdroja pred rokom 2012. Odstavenie JE V1 bude mať okrem zníženia dodávky silovej elektriny vplyv aj na disponibilitu podporných služieb a prevádzku prenosovej sústavy. Odstavenie EBO V1 vyvoláva potrebu vysokých dodávok elektriny v rozsahu 600 až 730 MW v rokoch 2009 až 2012. Zabezpečenie spotreby Slovenska si vyžiada v rokoch 2009 až 2012 cca. 17 až 20% elektriny z dovozu.

Rozsah potrebného dovozu silovej elektriny a priemernej pásmovej dodávky v jednotlivých rokoch je v nasledovnej tabuľke:

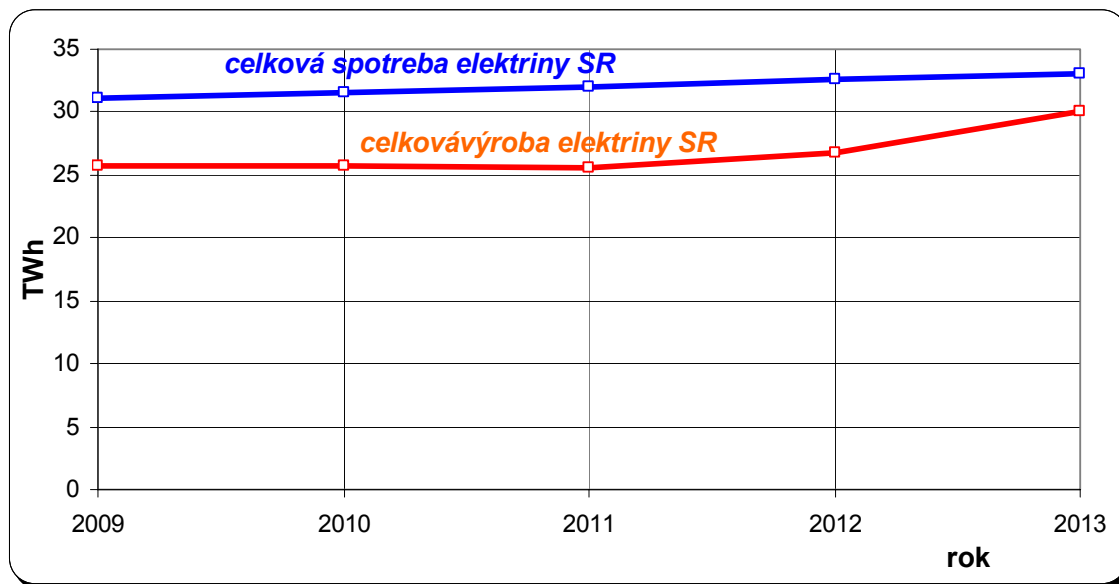
Tab. č. 5.1.3: Saldo vývoja spotreby a výroby elektriny SR na nasledujúcich 5 rokov

		2009	2010	2011	2012	2013
Celková spotreba	TWh	31,1	31,6	32,0	32,6	33,0
Celková výroba	TWh	25,8	25,8	25,6	26,8	30,0
Saldo výroby SR	TWh	5,3	5,8	6,4	5,8	3,0
Pásmová dodávka	MW	600	660	730	660	340

Uvedené údaje zohľadňujú rast spotreby elektriny a potrebu nahradenia výkonu a výroby z odstavených výrobných zariadení. Rozhodujúca váha zabezpečenia chýbajúcej elektriny do uvedeného obdobia bude na jej obstaraní z dovozu.

V súčasnosti sú najreálnejšími veľkými elektrárenskými kapacitami z hľadiska pripravenosti stavieb PPC Malženice s predpokladaným ukončením v roku 2012 a dostavba MO34 s uvedením do prevádzky v roku 2013. Po uvedení týchto zdrojov do prevádzky sa dosiahne vyrovnaná bilancia elektriny SR. Najnepriaznivejším obdobím z hľadiska zásobovania Slovenska elektrinou budú roky 2009 až 2012. Realizácia v súčasnosti známych ďalších pripravovaných veľkých zdrojov elektriny sa predpokladá až po roku 2013.

Obr. č.5.1.4: Bilancia vývoja celkovej výroby a spotreby elektriny SR za roky 2009 - 2013



Podporné služby

Odstavením 4 blokov 110 MW vo Vojanoch ku 31.12.2006 a už odstaveného 1.bloku EBO V1 prišlo v sústave ku zníženiu disponibilít podporných služieb. Odstavením 2. bloku JE V1 dôjde k ďalšiemu zníženiu disponibilít podporných služieb. U primárnej regulácii PRV+/- sa zníži disponibilita zdrojov poskytujúcich túto službu o 12 MW, u terciárnej regulácii kladnej TRV 30 min+ o 40 MW a zápornej TRV 30 min- o 40 MW. Zdroj sa zúčastňuje na regulácii napätia v uzle prenosovej sústavy Križovany.

Napriek odstavaniu významnej časti zdrojov je v sústave ešte dostatok zdrojov, ktoré umožnia zabezpečenie sústavy podpornými službami v období zimného maxima zaťaženia. Horšia situácia bude v letnom období, kde sa ukazuje nedostatočné zabezpečenie podpornými službami. V lete môže nedostatok točivých rezerv presiahnuť 15%. Nebudú plne zabezpečené ani terciárne podporné služby. Z hľadiska disponibility zdrojov by bolo možné tento nedostatok riešiť využitím menej efektívnych tepelných elektrární, čo by však zvýšilo náklady na obstaranie podporných služieb. Primárnu a sekundárnu reguláciu nie je možné za súčasného stavu zabezpečiť dovozom zo zahraničia, preto je nutné riešiť ich pokrytie domácimi zdrojmi. U terciárnej regulácii je alternatíva jej obstarania dovozom. V regulačnej oblasti Slovensko sa pre uvedený účel t.j. TRV30min+ využíva aj regulácia na strane spotreby elektriny. Mimoriadne prevádzkové stavy dané extrémnymi poveternostnými podmienkami môžu ohroziť zabezpečenosť sústavy podpornými službami z dôvodu ovplyvnenia zdrojovej základne v regulačnej oblasti. Sú to napr. vysoké hladiny vodných tokov (nasadený veľký vynútený neregulovaný výkon), veľké mrazy (zamrzanie paliva a zníženie výkonu v parných elektrárnach), veľký vietor a vysoká výroba vo veterných elektrárnach (potreba väčšieho množstva podporných služieb), vysoká teplota (obmedzenie chladenia v parných elektrárnach a zníženie dodávaného výkonu mimo hranice regulačných možností).

Obnoviteľné zdroje, okrem veľkých vodných elektrární, služby potrebné pre bezpečnú prevádzku elektrizačnej sústavy nielenže neposkytujú, ale naopak, budú vyžadovať dodatočné nároky na regulačné výkony. V prípade prírastkov výroby elektriny z veterných elektrární by sa situácia so zabezpečením podporných služieb zhoršila a požiadavky na podporné služby by sa výrazne zvýšili.

Odstavovaním výrobných kapacít v elektrizačnej sústave klesá aj dostupnosť komodít podporných služieb. Výstavba nových výrobných kapacít je na trhovom základe a súlad s odstavovaním dožitých kapacít nie je kontinuálny. Vytvárajú sa v čase úzke miesta pri poskytovaní podporných služieb a udržiavaní spoľahlivosti dodržania vyrovnanej bilancie sústavy a tým aj spoľahlivosti zásobovania.

Perspektívy zabezpečenia dodávok elektriny na obdobie 5 až 15 rokov

Strategickým cieľom Slovenskej republiky je položiť základy na dosiahnutie porovnateľnej životnej úrovne obyvateľstva s vyspelými krajinami Európy. Dosiahnutie tohto cieľa podmieňuje zabezpečenie dostatočného množstva elektriny na pokrytie všetkých potrieb spojených s rastom životnej úrovne.

Výhľad spotreby elektriny pre SR vychádza z prognóz rastu HDP a vývoja energetickej náročnosti.

Tabuľka č. 5.1.5 Prognóza vývoja celkovej spotreby elektriny na Slovensku (podľa „Návrhu stratégie energetickej bezpečnosti SR“)

		2015	2020	2025
referenčný scenár	TWh	34,7	37,5	40,4
nízky scenár	TWh	32,0	33,3	34,6
vysoký scenár	TWh	37,1	41,5	46,0

Priemerný ročný rast spotreby elektriny sa očakáva v rozmedzí 0,8 až 2,3 % v období do roku 2025. V referenčnom scenári s priemerným ročným rastom 1,6 % to v porovnaní s rokom 2007 predstavuje nárast o 10,8 TWh, čo predstavuje 36 % spotreby elektriny roku 2007.

Strategickým cieľom je dosiahnuť vyrovnanú bilanciu tuzemskej spotreby a výroby elektriny od roku 2013. K tomuto stavu dôjde pri vývoji spotreby podľa referenčného scenára, pričom bude predovšetkým k dispozícii výroba z dokončených blokov JE Mochovce 3,4, zvýšených výkonov JE V2 Bohunice a JE Mochovce 1,2 a z obnoviteľných zdrojov v súlade s koncepciou ich využívania.

Zabezpečenie prírastkov spotreby a náhrady dožitých kapacít bude riešené tak, aby dochádzalo k primeranému a vyváženému rozvoju nových kapacít medzi palivovým cyklom jadrovým, z fosílnych palív a obnoviteľných zdrojov. U tepelných elektrární bude kladený väčší dôraz na rozvoj nových uhoľných elektrární ako náhrady za vyradované kapacity v elektrárnach Vojany a Nováky. Realizácia výkonov a výroby z obnoviteľných zdrojov energie zohľadňuje Vládou SR schválenú koncepciu ich rozvoja.

Výstavba veľkých vodných elektrární sa v súčasnosti nerealizuje v dôsledku vysokej ekonomickej náročnosti a určitých regionálnych obmedzení. Dlhodobou boli študijne a projekčne pripravované veľké vodné elektrárne ako Sered' 52 MW a energetické využitie Váhu v úseku medzi VD Žilina a VD Lipovec 28 MW. Významným impulzom pre ich realizáciu by bolo poskytnutie minimálne rovnakých ekonomických podmienok ako pre malé vodné elektrárne, lebo svojou výrobou môžu výraznejšie prispieť k ekologizácii výroby elektriny a energetickej bezpečnosti.

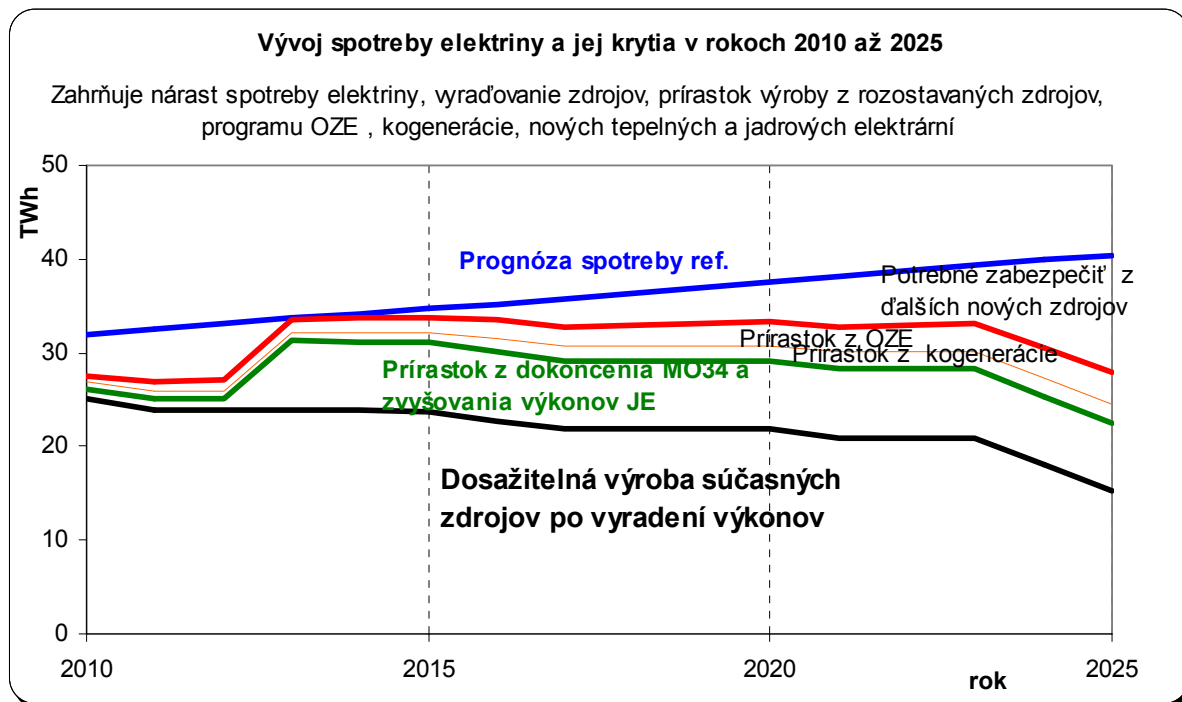
Prognózovaný vysoký nárast využívania veterných a solárnych zdrojov pre výrobu elektriny môže priniesť problémy s riadením elektrizačnej sústavy vzhľadom k tomu, že ich disponibilita sa nedá predvídať a spôsobuje veľké kolísanie výkonu. K riešeniu tohto problému môže čiastočne prispieť nová prečerpávací vodná elektráreň Ipeľ 600 MW, ktorá môže akumulovať energiu z nárazovej výroby a poskytnúť ju v čase špičkovej záťaže elektrizačnej sústavy.

Vyrovnanú bilanciu spotreby a výroby elektriny bude možné dosiahnuť pri rozsahu realizácie nasledovných elektrárenských výkonov:

Tabuľka č. 5.1.6 Rozsah realizácie zdrojov potrebných pre vyrovnanú bilanciu (podľa „Návrhu stratégie energetickej bezpečnosti SR

		2015	2020	2025
Jadrové elektrárne	MW	1106	1106	2306
Tepelné el. a kogenerácia	MW	412	1132	1612
Obnoviteľné zdroje	MW	700	1000	1400
PVE Ipeľ	MW		600	600
Spolu	MW	2218	3838	5918

Obr. č.5.1.7: Bilancia vývoja celkovej spotreby a jej krytia v rokoch 2010 až 2025 (podľa „Návrhu stratégie energetickej bezpečnosti SR“)



Pre zachovanie spoľahlivosti elektroenergetickej sústavy SR sa odporúča:

- prijať Stratégiu energetickej bezpečnosti SR
- podporiť výstavbu nových systémových elektrární najmä dokončenie EMO 3. a 4. blok a ďalších zdrojov, vrátane elektrární využívajúce OZE, ktoré vykryjú súčasný nedostatok výrobných kapacít, v súlade s odporúčaniami v Stratégii energetickej bezpečnosti
- analyzovať vytvorenie spoločnej obchodnej zóny s ČR s cieľom zvýšenia bezpečnosti zásobovania elektrinou SR po odstavení JE V1 a maximalizovať efekt vzájomnej spolupráce pri zachovaní suverenity riadenia oboch prenosových sústav (PS)
- podporiť prípravu a realizáciu nového jadrového zdroja, ktorý pokryje očakávaný nedostatok elektriny v rokoch 2020 - 2025

V oblasti legislatívy sa uvažuje:

- prijať **zákon o energetickej efektívnosti**, aby sa naplnilo úsilie smerované k racionalizácii využívania prírodných zdrojov v záujme ochrany životného prostredia. Monitorovanie a podporovanie energetickej efektívnosti umožní využívať nákladovo prijateľné opatrenia zamerané na úspory energie, podporí posun k energeticky účinným technológiám a tým prispeje k zníženiu dovozovej závislosti primárnych zdrojov energií
- prijať zákon na podporu rozvoja **výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energií** z dôvodu ich príspevku k zníženiu emisií skleníkových plynov ako aj z dôvodu

bezpečnosti dodávok energie (zníženia dovozovej závislosti) a udržateľného rozvoja. Zákon by mal umožniť primeranú podporu týmto zdrojom, avšak nie s negatívnymi dopadmi na prevádzkovateľov sústav z pohľadu bezpečnosti zásobovania elektrinou.

Rozvojové zábery prevádzkovateľa prenosovej sústavy

Činnosť prevádzkovateľa prenosovej sústavy SR vykonáva spoločnosť SEPS, a. s. Bratislava. Prevádzková spoľahlivosť PS SR je zabezpečovaná z pohľadu v súčasnosti vykonávaných potrebných a nevyhnutných údržbových a rekonštrukčných prác na zariadeniach PS SR. Z pohľadu budúcnosti sa udržiavanie a zvyšovanie prevádzkovej spoľahlivosti zabezpečuje plánovaním a postupnou prípravou a realizáciou jednotlivých investičných akcií, zohľadňujúcich nevyhnutný rozvoj PS SR z pohľadu fyzickej a morálnej opotrebovanosti zariadení SEPS, a.s. a budúcich rozvojových zámerov súvisiacich s pripravovanou výstavbou nových výrobných zdrojov. Investície sú zamerané v súlade s rozvojovými zámermi SEPS, a.s. aj na opatrenia súvisiace s postupným útlmom rozvoja 220kV prenosovej sústavy a postupným prechodom na 400 kV napäťovú úroveň. Strategické smerovanie rozvoja a zvyšovania prevádzkovej bezpečnosti PS SR, výstavbou výlučne zariadení na úrovni 400 kV úzko súvisí s odstavením z prevádzky najmä JE V1 v Jaslovských Bohuniciach a ďalších blokov elektrární Vojany a Nováky, zapojených do 220 kV sústavy.

Ďalšie faktory ovplyvňujúce postupný útlm 220kV sústavy:

- Sústava 220kV je výrazne fyzicky staršia ako sústava 400kV, čo sa prejavuje vo vyšších prevádzkových nákladoch (najmä z dôvodu údržby a opráv) a v jej nižšej prevádzkovej spoľahlivosti.
- Elektrické vedenia a stanice 220kV sústavy neboli až na niektoré úpravy ďalej rozširované už od roku 1966 a v prevádzkyschopnom stave boli udržiavané minimálnou údržbou vedení a výmenou niektorých prístrojov.
- Rekonštrukcie dôležitých 220kV rozvodní, nové transformácie 220/110kV a podstatnejšie opravy niektorých 220kV vedení s cieľom predĺženia životnosti celej 220 kV sústavy, boli vykonávané až od roku 1998 v nevyhnutnej miere pre zaistenie ich ďalšieho prevádzkovania do definitívneho odstavenia. V sústave sú vykonávané už len bežné a nevyhnutné opravy a údržby s cieľom ukončiť prevádzku 220kV sústavy postupne v rokoch 2013 až 2025.

Zoznam najdôležitejších predpokladaných investícií SEPS, a.s., do roku 2013:

- Súbor stavieb Vedenie 2x400kV Lemešany - Moldava (US Steel Košice, a.s.)
- Súbor stavieb Vedenie 2x400kV Gabčíkovo - Veľký Ďur a 400 kV spínacia stanica Gabčíkovo
- Súbor stavieb Transformácia 400/110kV Medzibrod a jej 400 kV napájanie
- Súbor stavieb Transformácia 400/110 kV Vola
- Náhrada a zvyšovanie transformačného výkonu 400/110 kV v staniciach Bošáca, Levice, Moldava, Varín, Stupava, Rimavská Sobota

Zoznam najdôležitejších predpokladaných investícií SEPS, a.s., do roku 2018:

- Súbor stavieb Vedenie 2x400kV V. Kapušany - Voľa - Lemešany
- Súbor stavieb Transformácia 400/110kV Bystričany
- Súbor stavieb Pripojenie 400kV vedenia V492 V. Ďur - H. Ždaňa do rozvodne 400kV Levice
- Výmena transformátorov v transformovniach Liptovská Mara, Spišská Nová Ves, Podunajské Biskupice, Stupava

Pri zaraďovaní uvedených investičných projektov do plánu investícií SEPS, a.s., na nasledujúce obdobie sa okrem fyzického a morálneho opotrebenia zariadení PS SR sa uvažuje aj so zámermi známych investorov o pripojenie nových zdrojov do PS SR. V prípade ich výstavby a pripojenia do PS SR si tieto potenciálne zámery investorov vyžadujú rozsiahle investície SEPS, a.s., na posilnenie prenosových zariadení 400kV.

Pri výstavbe nových a rekonštrukciách jestvujúcich elektrických staníc v PS SR sa používajú výlučne najmodernejšie prístroje a zariadenia, ktoré spĺňajú prísne požiadavky na bezpečnú a spoľahlivú prevádzku PS SR, ako aj požiadavky SEPS, a.s., na dostatočne dlhú bezporuchovú prevádzku týchto zariadení. V rámci týchto investícií sa bude pokračovať v prechode elektrických staníc vo vlastníctve SEPS, a.s., na nezávislú vlastnú spotrebu, v budovaní diaľkového riadenia elektrických staníc a v ich postupnom prechode na bezobslužnú prevádzku.

Z pohľadu posilňovania cezhraničných prepojení ide najmä o posilnenie cezhraničného profilu Slovensko - Maďarsko a Slovensko - Ukrajina. Uvedené súvisí predovšetkým s predpokladaným nárastom zdrojov elektriny najmä vo východnej časti Slovenska, ktoré by svojim výkonom preťažovali spomínané profily. Projekty na posilnenie profilu SR-MR a SR-UA sú súčasťou projektov v programe TEN-E (Trans European Networks - Energy). Projekty sú v súlade s Rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1364/2006/ES, kde sú vedené v Prílohe III pod číslami 2.25 (vedenie 2x400kV Sajóivánka - R. Sobota), 2.26 (Moldava - Sajóivánka) a 4.32 (V. Kapušany - hranica s Ukrajinou). O budúcom posilňovaní cezhraničných spojení medzi uvedenými elektrizačnými sústavami sa priebežne rokuje s dotknutými zahraničnými prevádzkovateľmi prenosových sústav.

Rozhodnutie 1364/2006/ES obsahuje okrem uvedených projektov na posilnenie cezhraničných prepojení aj projekty zaoberajúce sa posilnením vnútornej časti PS SR. Sú to projekty vedenie 2x400kV Gabčíkovo - Veľký Ďur (projekt 3.77), pripojenie TR Medzibrod na napäťovú sústavu 400kV (projekt 3.74), 2x400kV vedenie Lemešany - Moldava (projekt 3.75) a 2x400kV vedenie Lemešany - Voľa - V. Kapušany (projekt 3.76). Tieto investície majú za cieľ posilnenie PS SR na úrovni 400kV, spoľahlivé vyvedenie výkonu z nových zdrojov elektriny a vytvorenie podmienok na pripojenie nových priemyselných odberateľov do PS SR, ale aj do distribučných sústav. Na spracovanie potrebných štúdií pre projekt 2x400kV vedenie Lemešany - Voľa - V. Kapušany (projekt 3.74) sa SEPS, a.s., uchádza v roku 2008 o udelenie finančného príspevku z rozpočtu TEN-E. Rozhodnutie o prípadnom udelení finančného príspevku bude známe začiatkom roka 2009.

Podrobný zoznam a popis jednotlivých uvedených investičných akcií bude obsahovať dokument „Program rozvoja hlavných technologických zariadení SEPS, a.s., na roky 2009-2018“, ktorý bude vydaný po schválení v predstavenstve spoločnosti v roku 2008. Realizácia týchto investícií na strane SEPS, a.s., však bude závisieť od rozhodnutí jednotlivých investorov o potenciálnom realizovaní svojich investičných zámerov v oblasti výstavby zdrojov elektriny.

Úloha orgánov štátnej správy pri autorizácii investičných zámerov

Podnikať v energetike možno len na základe povolenia, ktoré vydáva úrad. V elektroenergetike sa povolenie nevyžaduje na tieto činnosti:

- a) výroba a dodávka elektriny výrobným zariadením s celkovým inštalovaným výkonom do 1 MW,
- b) výroba a dodávka elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov výrobným zariadením s celkovým inštalovaným výkonom do 1 MW, ak ide o výrobu a dodávku elektriny v
 1. malých vodných elektrárňach,
 2. veterných elektrárňach,
 3. solárnych zariadeniach,
 4. zariadeniach na využitie geotermálnej energie,
 5. zariadeniach na využitie bioplynu,
 6. zariadeniach na využitie biomasy,

Ministerstvo vydáva osvedčenia o súlade investičného zámeru s dlhodobou koncepciou Energetickej politiky SR. Stavať energetické zariadenie možno iba na základe tohto osvedčenia. Osvedčenie vydáva ministerstvo rozhodnutím na základe písomnej žiadosti žiadateľa, ktorej súčasťou je posudzovaný investičný zámer.

Investičný zámer musí obsahovať:

1. charakteristiku energetického zariadenia,
2. údaje o umiestnení energetického zariadenia,
3. predpokladaný vplyv energetického zariadenia na sústavu na vymedzenom území z hľadiska bezpečnosti a spoľahlivosti,
4. údaje o primárnych zdrojoch energie,
5. ekonomickú a energetickú efektívnosť energetického zariadenia,
6. predpokladaný vplyv energetického zariadenia na životné prostredie,
7. finančné zabezpečenie investičného zámeru,
8. vplyv na bezpečnosť dodávok elektriny na vymedzenom území,
9. súlad investičného zámeru s územným plánom.
10. spôsob pripojenia energetického zariadenia do sústavy.

Zároveň je investičný zámer na výstavbu energetického zariadenia posudzovaný na základe podmienok pre vydanie osvedčenia, ktoré ministerstvo zverejňuje na svojej internetovej stránke a vo vestníku. Tieto podmienky vyplývajú z priorit energetickej politiky:

1. Spoľahlivé, environmentálne prijateľné a ekonomicky efektívne zásobovanie energiou
2. Znižovanie závislosti od dovozu fosílnych palív
3. Zvyšovanie využívania obnoviteľných zdrojov energie
4. Využívanie domácich primárnych energetických zdrojov v súlade so surovinovou politikou
5. Podpora využívania zdrojov s kombinovanou výrobou elektriny a tepla
6. Zavádzanie nových technológií, inovácií a najlepších dostupných techník v energetike

Spoločné podmienky sú:

- Vplyv na spoľahlivú a bezpečnú dodávku energie
- Racionálne využívanie energie

- Dosiahnutie úspor energie
- Využívanie technológie, ktorá zabezpečí potrebnú energetickú efektívnosť
- Vplyv na životné prostredie
- Rekonštrukcia a modernizácia energetických zdrojov a technologických procesov so súčasným zvýšením energetickej efektívnosti
- Požiadavky na štátny rozpočet, daňové úľavy, štátnu pomoc a iné opatrenia, ktoré sa dotýkajú tvorby a využitia prostriedkov štátneho rozpočtu, resp. rozpočtu účelových fondov a fondov miestnej štátnej správy a samosprávy
- Prepojenie s inými energetickými zariadeniami, elektroenergetickými sústavami a plynárenskými sieťami vrátane sústav a sietí susedných štátov
- Úplný výpis z obchodného registra nie starší ako 3 mesiace
- Optimalizovanie tokov energie v súvislosti s geografickou polohou zdrojov
- Minimalizovanie vzdialenosti medzi zdrojom a miestom spotreby

Uvedené spoločné podmienky sú doplnené o špecifické podmienky, ktoré závisia od predmetného zariadenia. Osobitné podmienky pre výstavbu elektroenergetického zariadenia zahŕňajú:

1. Energetická účinnosť premeny neobnoviteľných primárnych energetických zdrojov energie a celkové využitie energie
2. Využívanie obnoviteľných zdrojov energie pri výrobe elektriny
3. Využívanie kombinovanej výroby elektriny a tepla
4. Vplyv na konkurenčné prostredie na trhu s elektrinou
5. Efektívnosť zariadenia na prenos elektrickej energie
6. Integrácia elektrizačnej sústavy SR do európskej prenosovej sústavy UCTE a sústav susedných štátov
7. Vzťah k transeurópskym energetickým sieťam

Ministerstvo vedie evidenciu všetkých žiadateľov o vydanie osvedčenia a zverejňuje zoznam vydaných osvedčení. Platnosť rozhodnutia o vydaní osvedčenia je tri roky odo dňa jeho právoplatnosti. Platnosť rozhodnutia o vydaní osvedčenia na výstavbu zariadenia na výrobu elektriny z jadrového paliva je sedem rokov. Žiadateľ, ktorému ministerstvo vydalo osvedčenie, je povinný od jeho právoplatnosti raz za kalendárny rok písomne informovať ministerstvo o stave prípravy a postupe výstavby energetického zariadenia.

Dlhodobú koncepciu energetickej politiky schvaľuje vláda Slovenskej republiky na návrh ministerstva. Je vypracovaná v zmysle zákona o energetike na obdobie 25 rokov. Ministerstvo aktualizuje energetickú politiku minimálne každý piaty rok s prihliadnutím na zmeny faktorov, ktoré na energetickú politiku majú priamy alebo nepriamy vplyv.

Opatrenia na krytie špičkového dopytu a riešenie výpadkov v elektrizačnej sústave (ES) a preťažení prvkov prenosovej sústavy

Energetický sektor SR je charakteristický dôsledným odčlenením výroby, prenosu a distribúcie elektriny. Proces reštrukturalizácie bol organizačne a právne završený, zmenil zodpovednosti a vyžaduje nové metódy pre plánovanie, rozvoj ako aj prevádzku ES. Rozvoj zdrojov a dostatok regulačnej energie je riadený trhovými princípmi. Základné pásmo spotreby elektriny je zabezpečované medzi výrobcom a spotrebiteľom buď priamo alebo prostredníctvom obchodníkov s elektrinou. Regulačnú energiu obstaráva prevádzkovateľ prenosovej sústavy.

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy SR zabezpečuje prenos elektriny prostredníctvom svojich 400 kV a 220 kV vedení na území Slovenskej republiky a na spojovacích vedeniach. Je bezprostredne zodpovedný za vyrovnanú bilanciu spotreba/výroba v reálnom čase. Prevádzkovateľ prenosovej sústavy prostredníctvom dispečingu operatívne riadi ES SR z pohľadu zabezpečenia vyrovnanej bilancie spotreba/výroba.

Cieľom dispečerského riadenia je vytvoriť podmienky pre spoľahlivú a hospodárnu prevádzku ES SR pri rešpektovaní platnej legislatívy, Technických podmienok, záväzkov vyplývajúcich z členstva v medzinárodných organizáciách, prevádzkových zmlúv so zahraničnými prevádzkovateľmi PS, uzatvorených zmlúv medzi účastníkmi trhu s elektrinou.

Vo všetkých etapách prípravy prevádzky sa navrhujú optimálne riešenia prevádzky a vytvára sa potrebný priestor pre údržbu, inováciu a výstavbu elektroenergetických zariadení na zabezpečenie dlhodobu spoľahlivého a bezpečného prevádzkovania sústavy. Pre riešenie stavov núdze, alebo opatrenia zamerané na predchádzanie stavu núdze prevádzkovateľ elektroenergetického zariadenia a príslušný dispečing má vypracované obranné plány na predchádzanie a likvidáciu závažných a systémových porúch, plány pre nasadzovanie systémových a lokálnych frekvenčných relé (f-relé) na reguláciu spotreby elektriny, ako aj plány obnovy sústavy. Prevádzková bezpečnosť plní požiadavky na prenos elektriny a je kontrolovaná v každej etape prípravy prevádzky a to ročnej, mesačnej, týždennej a dennej. Je kontrolované kritérium n-1 v celej sústave na výpadok každého prenosového prvku. Uvoľňovanie zariadení prenosovej sústavy z prevádzky sa vykonáva v koordinácii so susednými prevádzkovateľmi prenosových sústav v rámci všetkých etáp prípravy prevádzky. Overuje sa výpočtami chodu siete.

Interné materiály prevádzkovateľa prenosovej sústavy obsahujú aj postupy a informácie ako pokrývať zaťaženie sústavy, ako riešiť neočakávané situácie, krízové stavy, výpadok jedného či viac zdrojov. Pre prípady veľkých výpadkov typu tzv. „black-out“ má prevádzkovateľ prenosovej sústavy pripravené prevádzkové postupy a inštrukcie typu Obranných plánov proti šíreniu veľkých porúch (tzv. „Defence Plan“) v zmysle metodiky UCTE, frekvenčné odľahčovanie a pod.

Ak v priebehu prevádzky dôjde v sústave k takým zmenám, ktoré vyvolajú jej náhle preťaženie, prevádzkovateľ sústavy s cieľom odstrániť preťaženie:

- a) zmení zapojenie svojich elektroenergetických zariadení,
- b) zmení nasadenie zariadení na výrobu elektriny,
- c) vyvezie alebo dovezie regulačnú elektrinu z alebo do prenosovej sústavy.

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy zabezpečuje z dôvodu udržania prevádzkyschopnosti elektrizačnej sústavy, kvality a spoľahlivosti dodávky elektriny z prenosovej sústavy a obnovy synchronnej prevádzky pri rozpade ES systémové služby (najmä regulačný a rezervný výkon pre zabezpečenie eliminácie odchýlok od plánovaného diagramu spotreby/výroby, ktoré spôsobujú jednotlivé subjekty vytvárajúce trh s elektrinou).

Podporné služby, potrebné pre zabezpečenie systémových služieb, zabezpečuje prevádzkovateľ prenosovej sústavy nákupom od poskytovateľov podporných služieb (ktorých zariadenia sú schopné poskytovať niektoré, prípadne všetky druhy podporných služieb). Zabezpečenie spoľahlivej a bezpečnej prevádzky ES SR z hľadiska pokrytia diagramu zaťaženia v obdobiach špičkového dopytu alebo v prípade výpadkov zdrojov je riešené dispečingom prevádzkovateľa prenosovej sústavy pokrývaním odchýlok a to aktivovaním podporných služieb.

Pri stanovení optimálneho objemu jednotlivých druhov podporných služieb sa uplatňuje spoľahlivostné i ekonomické kritérium. Pri stanovovaní optimálneho objemu podporných služieb súhrne sa uplatňuje princíp časového rozvrstvenia a sezónnosti a východiskovými údajmi sú najmä očakávané maximálne zaťaženia regulačnej oblasti pre sledovaný časový úsek podľa časového rozvrstvenia a štatistické údaje podľa sezónnosti, pod ktorú daný časový úsek spadá.

Ďalej sa pri stanovení jednotlivých objemov podporných služieb (PpS) vychádza s nasledovných údajov:

- odporúčanie UCTE,
- predpokladané maximálne zaťaženie pre príslušné časové obdobie,
- dynamické zmeny zaťaženia v regulačnej oblasti (ES SR).

Zabezpečovanie hodnôt jednotlivých PpS sa zabezpečuje v rámci ročného, mesačného a denného výberového konania transparentným a nediskriminačným spôsobom. Na každú obchodnú hodinu je vypočítaný požadovaný objem jednotlivých PpS, ktorý zabezpečuje bezpečné prevádzkovanie sústavy. Príprava prevádzky obsahuje prípravu nasadených výrobných zariadení, nakúpené objemy PpS, cenu regulačnej elektriny a plánované zapojenie prenosovej sústavy po dohode so susednými prevádzkovateľmi prenosových sústav a zapojenie distribučnej sústavy po dohode s prevádzkovateľmi distribučných sústav.

Problematika stanovenia potrebného objemu podporných služieb pre zabezpečenie spoľahlivej prevádzky ES SR zasahuje aj do tvorby ceny elektriny. Od objemu jednotlivých druhov podporných služieb, potrebných v danej regulačnej oblasti, sa odvodzuje poplatok za tieto služby. Keďže poplatok za podporné služby predstavuje jednu z položiek, z ktorých pozostáva cena elektriny pre konečného spotrebiteľa, náklady na obstaranie regulačnej energie ovplyvňujú výšku konečnej ceny elektriny. Oblasť cenotvorby je regulovaná Úradom pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO).

Cezhraničné prenosy na účely dovozu a vývozu elektriny v prenosovej sústave v rámci medzinárodnej energetickej spolupráce sa riadia dvoj- a viacstrannými zmluvami medzi jednotlivými prevádzkovateľmi prenosových sústav a ich oprávnenými subjektmi. V prípade ohrozenia prevádzkovej bezpečnosti sústavy môže dispečer využiť nákup havarijnej negarantovanej regulačnej elektriny zo zahraničia bez pridelenia kapacity na príslušnom profile. V prípade havarijnej výpomoci nákup regulačnej elektriny sa uskutočňuje podľa zásad uvedených v prevádzkovej zmluve medzi dispečingom PPS a príslušným susedným PPS.

Podmienky vývozu alebo dovozu elektriny na nižších napäťových úrovniach si určia zmluvné strany. Dovoz, alebo vývoz elektriny na nižších napäťových úrovniach (napätie 110 kV a nižšie) nesmie byť realizovaný v paralelnej prevádzke, ale výhradne vo vydelených častiach sústavy po schválení ÚRSO. Technickú koordináciu vykonáva dispečing PPS podľa Technických podmienok.

Za operatívne riadenie cezhraničných prenosov za účelom dovozu a vývozu elektriny v rámci platných zmlúv a dohôd, za technické plnenie týchto zmlúv a dohôd a za vnútrodenné zmeny prenosov na spojovacích vedeniach je zodpovedný dispečer dispečingu PPS.

Všetky postupy pre riadenie cezhraničných prenosov, koordináciu vypínacích plánov spojovacích vedení, určovanie kapacít na spojovacích vedeniach, kontrola a riadenie preťaženia sú v súlade s Prevádzkou príručkou UCTE, Technickými podmienkami a Prevádzkovým poriadkom PPS. Pridelovanie prenosových kapacít na jednotlivých spojovacích vedeniach sa určuje na základe výpočtov prenosových kapacít obidvomi prevádzkovateľmi prenosových sústav a následného vzájomného odsúhlasenia obidvoch prevádzkovateľov prenosových sústav, pričom platí menšia

hodnota. Hodnoty prenosových kapacít sa určujú pre ročnú, mesačnú a dennú prípravu prevádzky. Pridelovanie kapacít sa vykonáva systémom, ktorý má jednoznačné pravidlá. V prípade vypnutia prenosových prvkov sa prenosová kapacita prispôbuje technickým parametrom prenosu. Každodenne sa počíta deň dopredu predpoklad prenosov v určených časových rezoch. V prípade výskytu preťaženia sa vykonáva zmena topológie prenosovej sústavy alebo zmena nasadenia výrobného zariadenia. Na predchádzanie preťaženia zariadení prenosovej sústavy sa vykonáva výpočet ustáleného chodu siete s údajmi vlastnej elektrizačnej sústavy, ako aj s údajmi ostatných sústav v rámci UCTE.

Spôľahlivosť elektrizačnej sústavy

Spôľahlivosťou možno označiť schopnosť sústavy vzdorovať vonkajším vplyvom, ktoré na ňu pôsobia v danom čase a rozsahu. Pokiaľ zmeny parametrov uzlov sústavy sú dostatočne malé a nedochádza k ich väčšiemu narušeniu, je možné hovoriť o dostatočnej spôľahlivosti sústavy. Stupeň spôľahlivosti ES je daný závažnosťou a veľkosťou, resp. rozsahom havárie, po ktorej dôjde k takému ustálenému pohavarijnému stavu, ktorý je z hľadiska jej parametrov ešte prijateľný. Rozlišujeme spôľahlivosť sústavy vo vzťahu k pomalým zmenám jej stavov, čo pokladáme za statickú stabilitu a spôľahlivosť sústavy pri rýchlych zmenách, čo pokladáme za dynamickú stabilitu.

K zaisteniu spôľahlivosti prevádzky sú prevádzané v rámci ES SR opatrenia, ktoré by sa dali rozdeliť do oblastí preventívnych opatrení, dispečerských opatrení v prípade výpadku a v rámci technických opatrení v prípade výpadku:

- v rámci preventívnych opatrení sú to napr. výpočty chodu siete, výpočty nastavení ochrán, skratových výpočtov, optimalizácie vypínacieho plánu, pravidelnej údržby a spracovaní opatrení na riešenie havarijných situácií,
- v rámci dispečerských opatrení sú to napr. havarijná výpomoc, prerušenie prác na zariadeniach prenosovej sústavy, koordinácia s prevádzkovateľmi distribučných sústav, využívanie podporných a systémových služieb, využitie opatrení pre riešenie havarijných situácií atď.,
- v rámci technických opatrení ide hlavne o pôsobenie ochrán, využívanie podporných služieb, pôsobenie frekvenčných charakteristík, automatická regulácia napätia atď.

Preventívne opatrenia k zaisteniu spôľahlivosti ES SR sa vykonávajú ako:

- opatrenia v oblasti ochrán a automatík,
- opatrenia v oblasti prípravy prevádzky,
- opatrenia v oblasti optimalizácie údržby a rozvoja prenosovej sústavy.

V rámci opatrení v oblasti prípravy prevádzky sa jedná najmä o:

1. opatrenia pre optimalizáciu vypínacieho plánu zariadení prenosovej sústavy (PS), výpočty chodu siete, zabezpečenie systémových a podporných služieb,
2. opatrenia pre riešenie havarijných situácií.

Obmedzujúce opatrenia v elektroenergetike sú uplatňované ako:

- plán obmedzovania spotreby,
- havarijný vypínací plán,
- frekvenčný plán.

Dispečing prevádzkovateľa prenosovej sústavy aktualizuje každoročne plán frekvenčného odľahčovania. V rámci odporučení UCTE sú definované určité prahové hodnoty frekvencie a prislúchajúce množstvo zaťaženia (v %), ktoré treba v daných stupňoch vypnúť. V rámci doporučení UCTE zahájenie prvej fázy automatického odľahčovania nemá byť pri nižšej frekvencii ako 49 Hz. V prípade poklesu pod 49 Hz začína vypínanie zaťaženia pre minimálne 10 - 20 % zaťaženia. Ďalšie odľahčovanie by malo byť spustené pri frekvencii 48,7 Hz - 10 - 15 % zaťaženia a 48,4 Hz 10 - 15 % zaťaženia.

V prenosovej sústave SR je nastavené frekvenčné odľahčenie v nasledujúcich stupňoch (tabuľka č. 5.1.8):

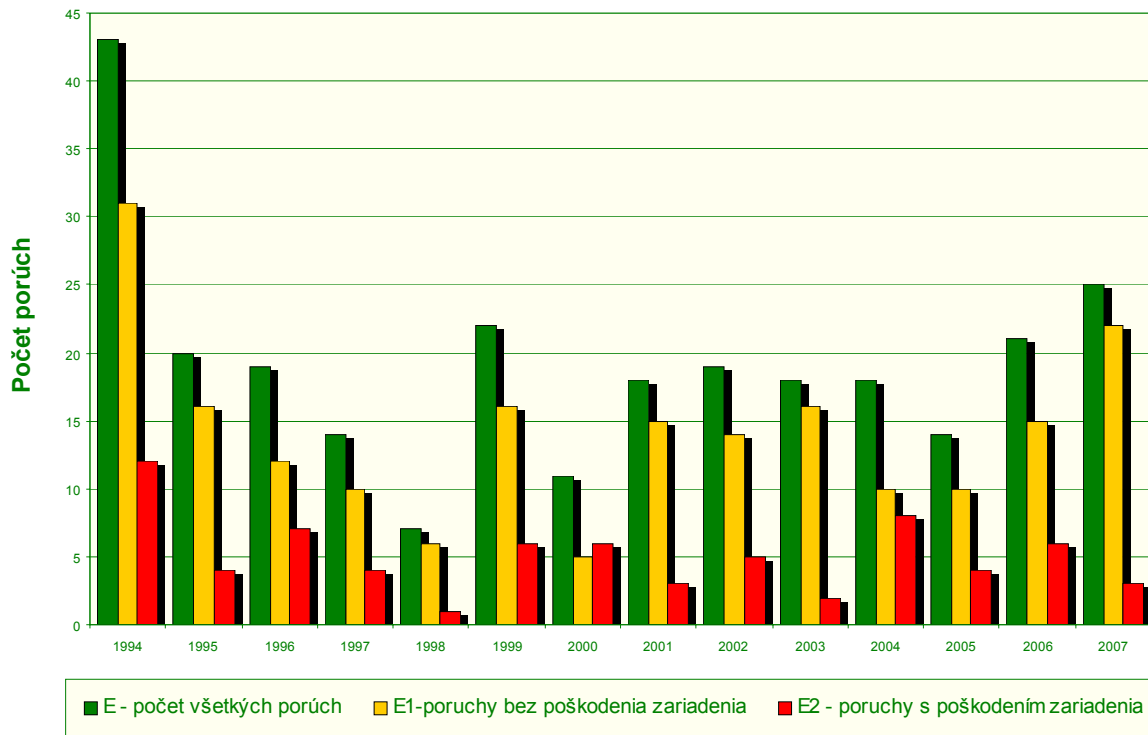
Tabuľka č. 5.1.8 Frekvenčné odľahčenie

Stupne vypínania	Prahová frekvencia	Vypínaná časť zaťaženia v PS SR	Odporúčenie UCTE
1. stupeň	49,0 Hz	13,5%	10 – 20%
2. stupeň	48,7 Hz	12,5%	10 – 15%
3. stupeň	48,4 Hz	12,5%	10 – 15%
4. stupeň	48,1 Hz	14,8%	-

zdroj: UCTE

V nasledujúcom grafe sú uvedené výsledky monitoringu jedného z faktorov ovplyvňujúceho technickú spoľahlivosť elektrizačnej sústavy: „Vývoj poruchovosti hlavných technologických zariadení prenosovej sústavy SR za roky 1994 až 2007“. Vzhľadom na neustále sa zvyšujúci priemerný fyzický vek hlavných technologických zariadení prenosovej sústavy bude potrebné do budúcich rokov uvažovať s finančnými investíciami potrebnými na obnovu zariadení a na udržanie ich prevádzkyschopnosti.

Obr. č.5.1.9 Vývoj poruchovosti v prenosovej sústave SR



Zdroj: SEPS, a. s.

Kvalita a úroveň údržby sústavy

Údržba zariadení PS v predchádzajúcom roku bola zabezpečovaná kontinuálne. Faktor neustále sa zvyšujúceho priemerného veku hlavných technologických zariadení PS SR poukazuje na viaceré riziká. Je potrebné očakávať v budúcnosti zvyšovanie náročnosti údržby a opráv a vyššie vklady prevádzkových nákladov do tejto oblasti.

V rámci prípravy prevádzky dochádza k maximálnej koordinácii vypínacích plánov s odstávkami výrobných zariadení. V čo najväčšej miere je snaha zabrániť zníženiu spoľahlivosti vyvedenia výkonov z jednotlivých výrobní. Táto oblasť je zvlášť náročná pri vyvedení výkonu z jadrových elektrární (JE). Dôležitou časťou je zabezpečenie rezervného napájania vlastnej spotreby jadrových elektrární. V súčasnej dobe z dôvodu definitívnej odstávky JE Jaslovské Bohunice V1 došlo k rekonštrukcii 400 kV rozvodne Križovany a jej rozšírenie o transformáciu 400/110 kV s cieľom zvýšiť spoľahlivosť zásobovania v ES. Kládne sa dôraz aj na koordináciu vypínacích plánov s prevádzkovateľmi distribučných sústav.

Realizáciou posilnenia transformačného výkonu v rozvodni Lemešany sa významne zvýšila bezpečnosť a spoľahlivosť zásobovania elektrinou východoslovenského regiónu.

Problém v prípade údržbových prác v prenosovej sústave je aj v prípade tých rozvodní 400 kV a 220 kV, ktoré sú napájané v základnom zapojení len z dvoch vedení. V prípade plánovaného vypnutia jedného z nich z dôvodu údržbových prác zostávajú napájané len z jedného vedenia.

V prípade vypínania v týchto rozvodniach je nutná väčšia koordinácia s prevádzkovateľmi distribučných sústav.

Záver

V budúcich rokoch bude ES SR musieť naďalej reagovať na niektoré faktory, predovšetkým:

- rast spotreby vo všetkých sektoroch ekonomiky a obyvateľstva,
- odstavenie viacerých zdrojov,
- morálna a fyzická zastaranosť mnohých energetických zariadení prenosovej a distribučnej sústavy a z nej vyplývajúca potreba obnovy,
- význam výstavby nových zariadení v súlade s rozvojom a narastajúcimi potrebami liberalizujúceho sa trhu s elektrinou,
- potreba zvyšovania bezpečnosti a kvality dodávok pre všetky kategórie odberateľov,
- rastúci význam prenosovej sústavy v rámci spolupráce členských i susediacich krajín EÚ a s tým súvisiaca komplementárnosť budovania nových spojovacích a nadväzujúcich vnútorných vedení.

5.2 Bezpečnosť dodávok plynu

Najväčší podiel na slovenskom trhu so zemným plynom získal aj v roku 2007 Slovenský plynárenský priemysel, a.s. Bratislava. Svoje služby poskytoval 1 466 tis. zákazníkom v jednotlivých spotrebiteľských segmentoch.

Spotreba zemného plynu v roku 2007 bola na úrovni 5,8 mld. m³. V segmente veľkoodberateľov prišlo k poklesu o 8,3 %, spotreba maloodberateľov sa znížila o 10 %. Pri domácnostiach spotreba klesla o 13,5 % oproti roku 2006. Na zníženú spotrebu vplývali predovšetkým charakter počasia v zimných mesiacoch, uskutočňované úsporné opatrenia ako aj modernizácia technologických zariadení. V segmente domácností naďalej pokračuje trend používania iných palív. Hlavnou príčinou bola cena zemného plynu pre túto kategóriu odberateľov. Vyššia cena plynu naďalej zvýhodňuje iné palivá ako sú napr. uhlie či drevo. Aj vzhľadom na vývoj cien na svetovom trhu s energiami za ostatný rok je možné predpokladať, že uvedený trend – snaha o nahrádzanie zemného plynu inými (cenovo dostupnejšími) palivami – bude v segmente domácností pokračovať.

Zhruba 98% domácej spotreby plynu je importovaných z Ruskej federácie. Dodávka zemného plynu pre potreby Slovenskej republiky je zabezpečená na základe dlhodobej zmluvy medzi spoločnosťou Slovenský plynárenský priemysel, a.s. a ruskou spoločnosťou Gazprom Export, ktorá je platná do konca roku 2008. Táto zmluva v súčasnom období v plnom rozsahu pokrýva domáci dopyt po zemnom plyne. Spoločnosti SPP, a.s. a Gazprom Export v súčasnosti intenzívne rokujú s cieľom uzatvoriť novú dlhodobú zmluvu (predpokladá sa, že bude uzatvorená na obdobie 20 rokov) o dodávke plynu pre SR v najskoršom možnom termíne.

V domácej ťažbe zemného plynu sa v dlhodobom horizonte predpokladá pokračovanie ťažby zo súčasných zdrojov s klesajúcim trendom. Zmeny môžu nastať v prípade novoobjavených ložísk – reálny priebeh ťažby bude závisieť od rozsahu, charakteru a lokalizácie prípadných nových ložísk.

V období najbližších 3 až 5 rokov je možné predpokladať mierny rast spotreby v súvislosti s novými zdrojmi na výrobu elektriny a tepla z plynu, nakoľko sú vydané v zmysle energetickej legislatívy autorizácie zariadení na výrobu elektriny a tepla, resp. osvedčenia na výstavbu energetických zariadení, prípadne podnikateľské subjekty zverejnili svoje zámery v tejto oblasti.

Ako ďalšie faktory, ktoré takisto budú vplývať na spotrebu je možné uviesť priemernú ročnú teplotu a pokračovanie realizácie úsporných opatrení.

Predpoklad spotreby zemného plynu v SR na najbližšie 3 roky ilustruje tabuľka č. 5.2.1

Tab. 5.2.1 *Predpoklad spotreby zemného plynu na obdobie najbližších 3 rokov*

Spotreba [mld. m³]	2008	2009	2010
Domácnosti a maloobdob	1,8	1,8	1,8
Priemysel	2,6	2,7	2,8
Výroba elektriny a tepla	1,8	1,8	1,9
Spolu	6,2	6,3	6,5

Zdroj: Ministerstvo hospodárstva SR

Plynárenská sústava SR je tvorená prepravnou sieťou, distribučnými sieťami a podzemnými zásobníkmi zemného plynu. Tieto zohrávajú významnú úlohu pri zabezpečovaní bezpečnosti dodávky plynu. Plynárenská sústava SR je vzájomne prepojená so sústavami susedných krajín konkrétne Ukrajinou, Českou republikou a Rakúskom. V blízkosti slovensko-rakúskej hranice sa nachádza aj významný plynárenský uzol Baumgarten, ktorý je križovatkou viacerých prepravných sietí (Rakúsko, Nemecko, Taliansko, Slovinsko a Maďarsko) a je aj predpokladaným konečným bodom plánovaného plynovodu Nabucco (na výstavbe ktorého sa budú podieľať Rakúsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Turecko a Nemecko).

V sledovanom období neboli v prevádzke prepravnej siete zaznamenané žiadne výpadky, ktoré by mali vplyv na dodávku zemného plynu pre odberateľov v SR či pre spoločnosti, ktoré zemný plyn cez územie SR prepravujú do ďalších krajín. Požiadavky odberateľov boli uspokojované v plnom rozsahu a odber uskutočňovaný v súlade s množstvami dohodnutými v zmluvách o dodávke plynu.

Počas mesiacov február a marec 2008 sa obnovili spory súvisiace s dodávkou plynu medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou (resp. spoločnosťami podnikajúcimi v dodávke plynu), ktoré napokon vyústili až do obmedzenia dodávok plynu pre ukrajinský trh na začiatku marca 2008. Verejné vyhlásenia, ktoré spomenutý spor sprevádzali, deklarovali, že záväzkov Ruska a Ukrajiny voči spoločnostiam, ktoré plyn cez Ukrajinu tranzitujú sa tento spor nedotkne. Po dvoch dňoch, počas ktorých boli významne krátené dodávky plynu pre ukrajinský trh, sa spor podarilo vyriešiť a uzavrieť dohody o vyrovnaní dlhu za dodaný plyn ako aj o zmenách v modeli dodávky plynu na Ukrajinu. Preprava plynu cez Slovensko v uvedenom období prebiehala štandardne bez obmedzení.

S cieľom zabezpečiť integritu, spoľahlivosť a bezpečnosť prepravnej siete Slovenskej republiky sa vykonávali inšpekcie, preventívne opravy a údržba plynárenských zariadení podľa stanovených kritérií. Údržba bola vykonávaná na základe výsledkov diagnostických prác na úrovni kompresorových staníc ako aj na líniovej časti siete v kvalite zodpovedajúcej európskym štandardom. Taktiež sa realizovalo odstraňovanie chýb zistených vonkajšou a vnútornou inšpekciou plynovodov opravami alebo rekonštrukciami plynárenských zariadení.

Prepravná sieť je k 1.1.2008 tvorená takmer 2 270 km plynovodov a 4 kompresorovými stanicami. Kapacita prepravnej siete je na úrovni vyše 90 mld. m³ ročne. Slovenská prepravná sieť je významnou súčasťou európskej plynárenskej siete a predstavuje spoľahlivú a bezpečnú prepravnú cestu, ktorou sa zemný plyn prepravuje do štátov strednej a západnej Európy.

V prípade zvýšeného záujmu o prepravu je možné s relatívne nižšími nákladmi oproti novým projektom zvýšiť súčasnú kapacitu prepravnej siete. Na obdobie najbližších 3 rokov sa však s významnejším rozširovaním kapacity prepravnej siete neuvažuje.

Na distribučnej sieti prevádzkovateľa SPP – distribúcia, a.s. bola dňa 17.3.2008 zaznamenaná mimoriadna udalosť – výbuch vysokotlakového plynovodu a následný požiar pri obci Slanec na východnom Slovensku. V záujme zabránenia vzniku zranení alebo materiálnych škôd bola v dotknutej oblasti prerušená dodávka plynu pre 6633 odberateľov (v 38 obciach), predovšetkým z kategórie odberateľov v domácnosti. Približne 10 hodín po havárii bola dodávka obnovená 4906 odberateľom (v 27 obciach), zostávajúci odberatelia mohli byť opätovne pripojení až po vykonaní nevyhnutných technických opatrení. Dodávka pre všetkých odberateľov v haváriou postihnutej oblasti bola kompletne obnovená v priebehu 2 a pol dňa.

Počas sledovaného obdobia sa vyskytlo aj niekoľko krátkodobých a časovo obmedzených (niekoľko hodín) úzko lokálnych výpadkov v dodávke plynu spôsobených nutnosťou prerušiť dodávku z bezpečnostných dôvodov.

V rámci distribučnej siete prevádzkovateľa SPP – distribúcia, a.s. tvorenej komplexom plynárenských rozvodných zariadení, ktoré zahŕňujú potrubný plynárenský systém a technologické zariadenia sa vykonávali inšpekcie, preventívne opravy a údržba plynárenských zariadení podľa stanovených kritérií, ktoré prispievali k zabezpečeniu jej integrity, spoľahlivosti a bezpečnosti. Realizovalo sa odstraňovanie chýb zistených vonkajšou a vnútornou inšpekciou plynovodov opravami alebo rekonštrukciami plynárenských zariadení.

K 1.1.2008 je evidovaný nasledovný stav najväčšej distribučnej siete v SR: vysokotlakové plynovody predstavovali 6 364 km, strednotlakové a nízkotlakové plynovody 25 280 km a v činnosti bolo 1 886 regulačných staníc.

Za účelom bezpečnej a efektívnej prevádzky regulačných staníc majú tieto stanice monitorovací systém umožňujúci prenos údajov na plynárenský dispečing. Monitorovací systém umožňuje v prípade poruchy alebo havárie okamžitý zásah s optimalizáciou riadenia siete až po odstránenie poruchy.

Spoločnosť SPP – distribúcia, a.s. plánuje svoju distribučnú sieť v najbližšom období rozširovať v minimálnom rozsahu. Predpokladá sa rozšírenie v dĺžke približne 300 km, pričom plánované rozšírenie kapacity distribučnej siete je na úrovni cca 100 mil. m³ ročne.

Plynofikovaných bolo 2 227 obcí z celkového počtu 2 891 obcí v SR, predstavuje to 94% všetkých obyvateľov Slovenska.

SR disponuje podzemnými zásobníkmi plynu, ktoré sú situované v juhozápadnej časti krajiny a zohrávajú významnú úlohu pri vyrovnávaní nerovnomernosti dodávok a odberov plynu, ako aj v prípade špičkových odberov a v súčasnosti ich prevádzkovatelia poskytujú služby uskladňovania zemného plynu aj pre zahraničné plynárenské spoločnosti.

Celková kapacita zásobníkov na území Slovenskej republiky je cca 2,6 mld. m³, pričom maximálny denný ťažobný výkon je cca 32 mil. m³, maximálny denný vťahový výkon cca 27 mil. m³. Pre potreby Slovenskej republiky je využívaná kapacita 1,5 mld. m³.

Využívaný je aj podzemný zásobník situovaný na území Českej republiky (Dolní Bojanovice – využívaná kapacita 0,5 mld. m³), ktorý je priamo napojený na plynárenskú sústavu Slovenskej republiky.

V roku 2007 neboli zaznamenané žiadne závažné poruchy, ktoré by mali vplyv na prevádzku zásobníkov.

Spoločnosť POZAGAS, a. s. na obdobie najbližších 3 rokov plánuje rozšírenie kapacity zásobníka o cca 0,02 mld. m³ (pre potreby trhu s prerušiteľnou kapacitou), spoločnosť NAFTA a.s. plánuje v období 3 rokov rozšírenie kapacity zásobníkov o cca 0,15 mld. m³.

5.2.1 Opatrenia na pokrytie špičkovej spotreby, riešenie výpadku v dodávke

Distribučnú sieť na vymedzenom území SR riadi „plynárenský dispečing“, ktorý je zodpovedný za operatívne riadenie distribučnej siete. Úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území SR na základe rozhodnutia Ministerstva hospodárstva SR plní dispečing prevádzkovateľa distribučnej siete SPP – distribúcia, a.s..

Plynárenský dispečing na vymedzenom území SR plní tieto úlohy:

- operatívne riadi vlastnú distribučnú sieť a distribúciu plynu do prepojavacích bodov nadväzujúcich distribučných sietí,
- riadi prepojené prepravné siete a distribučné siete na vymedzenom území pri stave núdze a pri činnostiach, ktoré bezprostredne zamedzujú jeho vzniku,
- technicky riadi rozdeľovanie zdrojov plynu vo vstupných bodoch do prepojených distribučných sietí,
- vyhlasuje obmedzujúce opatrenia pri stave núdze,
- určuje opatrenia zamerané na odstránenie stavu núdze.

Prevádzkovateľ distribučnej siete, ktorý neplní úlohy plynárenského dispečingu, môže zabezpečiť plnenie úloh dispečerského riadenia prostredníctvom už zriadeného plynárenského dispečingu prevádzkovateľa distribučnej siete, ktorý plní úlohy plynárenského dispečingu. Ak technické podmienky prevádzkovateľa toto neumožňujú, prevádzkovateľ distribučnej siete, ktorý neplní úlohy plynárenského dispečingu je povinný zriadiť vlastný dispečing. Takto zriadený dispečing plní na časti vymedzeného územia prevádzkovateľa distribučnej siete rovnaké úlohy ako plynárenský dispečing.

Významnú úlohu v prípade špičkových odberov zohrávajú podzemné zásobníky plynu

5.2.2 Predchádzanie vzniku a riešenie preťaženia prepravnej siete

Ak súčet požadovaných prepravných kapacít je vyšší ako technická kapacita pre príslušný vstupný bod alebo výstupný bod prepravnej siete, dochádza k preťaženiu prepravnej siete.

Prevádzkovateľ prepravnej siete predchádza preťaženiu prepravnej siete

- vyhodnocovaním žiadostí o prístup do prepravnej siete a následným obmedzením prístupu poskytovania prepravnej kapacity v prepravnej sieti v súlade s podmienkami prevádzkovateľa prepravnej siete,
- koordináciou pri zostavovaní plánu opráv a údržbárskych prác, kde sa zohľadňujú požiadavky užívateľov siete, pokiaľ ide o termín, trvanie a rozsah prác,
- nomináciou prepravy plynu v rámci dohodnutej a dostupnej prepravnej kapacity,

- možnosťou účastníka trhu s plynom poskytnúť svoju nevyužitú voľnú prepravnú kapacitu inému účastníkovi trhu s plynom.

Nedostatok voľnej prepravnej kapacity v prepravnej sieti rieši prevádzkovateľ prepravnej siete uzatvorením zmluvy o preprave plynu s prerušiteľnou prepravnou kapacitou s účastníkom trhu s plynom.

5.2.3 Predchádzanie vzniku a riešenie preťaženia distribučnej siete

Ak súčet požadovaných distribučných kapacít je vyšší ako technická kapacita distribučnej siete, dochádza k preťaženiu distribučnej siete.

Prevádzkovateľ distribučnej siete predchádza vzniku preťaženia distribučnej siete vyhodnocovaním žiadostí o prístup do distribučnej siete a následným obmedzením prístupu poskytovania distribučnej kapacity v distribučnej sieti v súlade s podmienkami prevádzkovateľa distribučnej siete, požiadavkami na predlžovanie existujúcich zmlúv o distribúcii plynu bez zvýšenia dohodnutej distribučnej kapacity a požiadavkami odberateľov plynu v domácnosti.

V prípade, že súčet požadovaných distribučných kapacít je vyšší ako technická kapacita distribučnej siete, prevádzkovateľ distribučnej siete vyzve účastníkov trhu s plynom na úpravu výšky nimi požadovanej kapacity v žiadosti o prístup do distribučnej siete.

Ak súčet požadovaných distribučných kapacít v žiadostiach o prístup do distribučnej siete bude stále vyšší ako technická kapacita distribučnej siete, rozdelí prevádzkovateľ distribučnej siete zostávajúcu voľnú distribučnú kapacitu nediskriminačne v pomere veľkosti jednotlivých požiadaviek s tým, že ak požiadavka žiadateľa presahuje výšku zostávajúcej voľnej kapacity, je táto požiadavka pred rozdelením znížená na výšku zostávajúcej voľnej kapacity.

5.2.4 Vyvažovanie siete

Fyzické vyvažovanie siete predstavuje súbor činností, ktorými prevádzkovateľ siete riadi prevádzku siete na vymedzenom území v reálnom čase tak, aby v každom okamihu zabezpečil dopravu plynu zo vstupných bodov siete na vymedzenom území do výstupných bodov siete a aby sa sieť na vymedzenom území prevádzkovala správne, bezpečne a nediskriminačne pre všetkých účastníkov trhu s plynom a náklady na prevádzku sa spravodlivo priradzovali jednotlivým účastníkom trhu s plynom.

Obchodné vyvažovanie predstavuje dodržiavanie rovnováhy medzi množstvom plynu vstupujúcim do siete pre účastníka trhu s plynom a množstvom plynu odoberaným zo siete účastníkom trhu s plynom, pričom nedodržanie rovnováhy a odchýlka sa spoplatňuje; obchodným vyvažovaním sa zabezpečuje podpora prevádzkovateľa siete pri fyzickom vyvažovaní siete. Zásady obchodného vyvažovania v preprave sú stanovené v už uzatvorených prepojovacích dohodách s niektorými prevádzkovateľmi prepravných sietí a budú stanovené v dohodách so zostávajúcimi prevádzkovateľmi, ktoré sú pred finalizáciou. Tieto dohody zohľadňujú európske štandardy (tzv. Guidelines for Good Practice).

Za fyzické vyvažovanie siete zodpovedá prevádzkovateľ siete. Obchodné vyvažovanie siete a zúčtovanie odchýlok vyhodnocuje prevádzkovateľ siete. Účastník trhu s plynom zodpovedá za odchýlku, pričom môže svoju zodpovednosť za odchýlku vráťane všetkých s tým spojených finančných záväzkov zmluvne preniesť na svojho dodávateľa v súlade s podmienkami prevádzkovateľa siete. Výrobca plynu môže svoju zodpovednosť za odchýlku vráťane všetkých s

tým spojených finančných záväzkov zmluvne preniesť na svojho odberateľa v súlade s podmienkami prevádzkovateľa siete.

Vyvažovacia zóna je oblasť daná vymedzeným územím prevádzkovateľa siete. Slovenská republika je vyvažovacou zónou prepravnej siete a vyvažovacou zónou distribučnej siete z hľadiska fyzického vyvažovania.

Prevádzkovateľ distribučnej siete zodpovedá za fyzické vyvažovanie siete a zúčtovanie odchýlok na vymedzenom území.

Ak je na vymedzenom území SR viac prevádzkovateľov distribučnej siete, za vyvažovanie siete je zodpovedný prevádzkovateľ distribučnej siete, ktorý je povinný plniť úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území. Ostatní prevádzkovatelia distribučnej siete uzatvoria dohodu s prevádzkovateľom distribučnej siete, ktorý je povinný plniť úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území, na ktorej základe sa zabezpečí prepojitelnosť distribučných sietí a odovzdávanie údajov potrebných na vyvažovanie siete.

Prevádzkovateľ distribučnej siete má vyhradenú časť kapacity zásobníkov najmä na krytie denných odchýlok účastníkov trhu s plynom; náklady na túto kapacitu sa zahŕňajú do ceny za distribúciu plynu.

Ak vyhradená kapacita zásobníkov nie je dostatočná na fyzické vyvažovanie distribučnej siete, prevádzkovateľ distribučnej siete požiada účastníkov trhu s plynom, aby upravili množstvo vtláčaného alebo ťaženého plynu zo zásobníka až do výšky ich dohodnutej uskladňovacej kapacity. Ak toto opatrenie nepostačuje, prevádzkovateľ distribučnej siete vyzve prevádzkovateľa zásobníka, aby mu poskytol voľnú kapacitu zásobníkov potrebnú na vyvažovanie distribučnej siete. Ak to umožňujú technické podmienky, prevádzkovateľ zásobníka požiadavke vyhovie.

5.2.5 Riešenie stavov núdze

Novelou zákona o energetike (účinnosť od 1. apríla 2008) bol definovaný stav núdze v energetike ako náhly nedostatok alebo hroziaci nedostatok jednotlivých druhov energie, ktorý môže spôsobiť významné zníženie alebo prerušenie dodávok energie alebo vyradenie energetických zariadení z činnosti alebo ohrozenie života a zdravia ľudí na vymedzenom území SR alebo na časti vymedzeného územia v dôsledku zákonom stanovených stavov.

Stav núdze na vymedzenom území SR alebo na časti vymedzeného územia po posúdení dôsledkov definovaných zákonom vyhlasuje a odvoláva prevádzkovateľ distribučnej siete, ktorý na základe rozhodnutia ministerstva plní úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území. Ak bol vyhlásený stav núdze, sú účastníci trhu povinní podieľať sa na odstránení príčin a dôsledkov stavov núdze a na obnove dodávok plynu.

Pri stave núdze je každý účastník trhu povinný podrobiť sa obmedzujúcim opatreniam, opatreniam zameraným na predchádzanie stavu núdze a opatreniam zameraným na odstránenie stavu núdze. Obmedzujúce opatrenia sa uplatňujú v tomto poradí

- a) obmedzenie odberu energie u odberateľov, ktorí prevádzkujú výrobu alebo poskytujú služby náročné na spotrebu energie,
- b) prerušenie dodávok energie pre odberateľov podľa písm. a),
- c) obmedzenie a prerušenie dodávok energie pre ostatných odberateľov mimo domácností a zariadení verejnoprospešných služieb,

- d) obmedzenie a prerušenie dodávok energie pre zariadenia verejnoprospešných služieb,
- e) obmedzenie a prerušenie dodávok energie pre odberateľov plynu v domácnosti.

Podrobnosti sú riešené vyhláškou ministerstva č. 206/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o postupe pri vyhlasovaní stavu núdze, o vyhlasovaní obmedzujúcich opatrení pri stavoch núdze a o opatreniach zameraných na odstránenie stavu núdze. Táto vyhláška bola novelizovaná vyhláškou ministerstva č. 465/2006 Z. z.

Vyhláška ustanovuje štandard bezpečnosti dodávok plynu, čím sa rozumie zabezpečenie bezpečnej a spoľahlivej dodávky plynu pre koncových odberateľov plynu v prípadoch:

- a) prerušenia alebo obmedzenia dodávok plynu minimálne po dobu 10 týždňov v rozsahu 30% z celkového súčtu denného objemu dodávky plynu na základe všetkých zmlúv o dodávke plynu pre koncových odberateľov plynu alebo zmlúv o nákupe plynu od výrobcu plynu alebo od dodávateľa plynu z územia Európskej únie alebo z územia tretích štátov,
- b) spotreby plynu v piatich po sebe nasledujúcich dňoch, počas ktorých sú namerané extrémne nízke vonkajšie teploty; deň s extrémne nízkou vonkajšou teplotou je deň, keď priemerná denná teplota na vymedzenom území klesne pod -12°C ,
- c) potreby pokrytia spotreby plynu na vymedzenom území vyvolanej vývojom nízkych vonkajších teplôt v období najchladnejšieho obdobia, ktoré sa vyskytlo za posledných 20 rokov predchádzajúcich danému roku v období od 1. októbra do 31. marca.

Ďalej ustanovuje, že prevádzkovateľ distribučnej siete za účelom riešenia stavu núdze a predchádzania stavu núdze zabezpečuje štandard bezpečnosti dodávok plynu pre odberateľov plynu v domácnostiach zásobami plynu v zásobníkoch. Dodávateľ plynu za účelom riešenia stavu núdze a predchádzania stavu núdze zabezpečuje štandard bezpečnosti dodávok plynu pre odberateľov plynu mimo domácností. Koncový odberateľ plynu, ktorý si zabezpečuje dodávky plynu z územia Európskej únie alebo z územia tretích štátov, si zároveň zabezpečuje štandard bezpečnosti dodávok plynu za účelom riešenia stavu núdze a predchádzania stavu núdze. Dodávateľ plynu pre odberateľov plynu mimo domácností a koncový odberateľ plynu, ktorý si zabezpečuje dodávky plynu z územia Európskej únie alebo z územia tretích štátov, môžu využiť na dosiahnutie štandardu bezpečnosti dodávok plynu najmä nástroje uvedené v prílohe smernice 2004/67/ES.

6. Všeobecný hospodársky záujem

Elektroenergetika

Z dôvodu zabezpečenia bezpečnosti a spoľahlivosti prevádzky elektroenergetickej sústavy Slovenskej republiky vláda Slovenskej republiky dňa 4. mája 2005 schválila všeobecný hospodársky záujem na využívaní domáceho uhlia pri výrobe elektriny. Všeobecný hospodársky záujem je možné uplatniť pri dodržaní podielu vyrobenej elektriny z domáceho uhlia vo výške najviac 15% na celkovej domácej spotrebe elektriny. Reálne vo vzťahu k domácej spotrebe elektriny tento podiel môže však byť maximálne do 8 %. Vláda Slovenskej republiky zároveň uložila ministromi hospodárstva uložiť vo všeobecnom hospodárskom záujme účastníkom trhu s elektrinou povinnosti pre zabezpečenie výroby elektriny z domáceho uhlia.

V súčasnosti je na využitie tohto energetického zdroja naviazaný výrobca elektriny, ktorý s využitím tepelných elektrární zabezpečuje aj poskytovanie podporných služieb, výrobu regulačnej elektriny, ako aj dodávku tepla pre centrálnu zásobovanie teplom. Analýza riadenia elektrizačnej sústavy Slovenskej republiky za 1. štvrtrok 2005 ukázala, že pri poskytovaní podporných služieb je potrebné nasadzovať do regulácie aj bloky tepelnej elektrárne Nováky. Po odstavení jadrovej elektrárne V1 Jaslovské Bohunice bude pre zabezpečenie bezpečnosti a spoľahlivosti elektrizačnej sústavy potreba prevádzky tepelnej elektrárne Nováky ešte výraznejšia.

Ložiská hnedého uhlia sú jediným významným a perspektívnym palivovým zdrojom na Slovensku. Domáce hnedé energetické uhlie spaľuje prevažne tepelná elektrárňa Nováky, prevádzkovaná spoločnosťou Slovenské elektrárne, a. s., ktorá bola vybudovaná práve vo väzbe na miestnu palivovú základňu. Spotreba hnedého uhlia elektrárne Nováky sa v posledných rokoch pohybovala na úrovni 2400 kt uhlia. Podiel výroby elektriny z hnedého uhlia na celkovej výrobe v Slovenskej republike za roky 2006 a 2007 bol 5,1 %.

Ministerstvo vydalo dňa 10. októbra 2006 rozhodnutia vo všeobecnom hospodárskom záujme pre rok 2007:

- pre Slovenské elektrárne, a.s., vyrábať elektrinu z domáceho uhlia v roku 2007 v objeme 1 603 GWh a dodávať elektrinu vyrobenú z domáceho uhlia v roku 2007 v objeme 1 375 GWh; zároveň dodržať podiel vyrobenej elektriny z domáceho uhlia vo výške najviac 15% na celkovej domácej spotrebe elektriny a dodržať cenu elektriny vyrobenej z domáceho uhlia určenej Úradom pre reguláciu sieťových odvetví,
- pre Slovenskú prenosovú elektrizačnú sústavu, a.s., zabezpečiť prednostný prístup a prednostný prenos elektriny vyrobenej z domáceho uhlia a zároveň sledovať podiel vyrobenej elektriny z domáceho uhlia na celkovej domácej spotrebe elektriny,
- pre Západoslovenskú energetiku, a.s., Stredoslovenskú energetiku, a.s., a Východoslovenskú energetiku, a.s., zabezpečiť prednostný prístup a prednostnú distribúciu elektriny vyrobenej z domáceho uhlia a prednostne dodávať elektrinu vyrobenú z domáceho uhlia v stanovenom objeme.

Ministerstvo vydalo dňa 15. októbra 2007 rozhodnutia vo všeobecnom hospodárskom záujme aj pre rok 2008:

- pre Slovenské elektrárne, a.s. vyrábať elektrinu z domáceho uhlia v roku 2008 v objeme 1 957 GWh a dodávať elektrinu vyrobenú z domáceho uhlia v roku 2008 v objeme 1 717 GWh; zároveň dodržať podiel vyrobenej elektriny z domáceho uhlia vo výške najviac 15 % na celkovej domácej spotrebe elektriny a dodržať cenu elektriny vyrobenej z domáceho uhlia určenej Úradom pre reguláciu sieťových odvetví,
- pre Slovenskú prenosovú elektrizačnú sústavu, a.s. zabezpečiť prednostný prístup a prednostný prenos elektriny vyrobenej z domáceho uhlia na vymedzenom území a zároveň sledovať podiel vyrobenej elektriny z domáceho uhlia na celkovej domácej spotrebe elektriny,
- pre ZSE distribúcia, a.s., Stredoslovenskú energetiku - Distribúcia, a.s. a Východoslovenskú distribučnú, a.s. zabezpečiť prednostný prístup a prednostnú distribúciu elektriny vyrobenej z domáceho uhlia,
- pre ZSE Energia, a.s., Stredoslovenskú energetiku, a.s. a Východoslovenskú energetiku, a.s. prednostne dodávať elektrinu vyrobenú z domáceho uhlia v stanovenom objeme.

Z dôvodu ochrany a bezpečnosti dodávok elektriny pre odberateľov elektriny v domácnosti a malé podniky vláda Slovenskej republiky schválila dňa 2. júla 2008 všeobecný hospodársky záujem v energetike na zabezpečenie dodávok elektriny vrátane ceny dodávok elektriny pre odberateľov elektriny v domácnosti a malé podniky na obdobie od roku 2009 až do vyrovnania ekonomického ukazovateľa „podiel výdavkov na energie na celkových príjmoch domácností“ s priemerom členských štátov Európskej únie ako povinnosť pre výrobcu elektriny dodať elektrinu v množstve najmenej 6 TWh za cenu určenú Úradom pre reguláciu sieťových odvetví pre odberateľov elektriny v domácnosti a malé podniky s nasledovnou výškou odberu elektriny:

- domácnosti bez elektrického vykurovania do odberu 5000 kWh/rok,
- domácnosti s elektrickým vykurovaním do odberu 20 000 kWh/rok,
- malé podniky do odberu 30 000 kWh/rok.

Súčasný nárast spotreby elektriny v okolitých krajinách, najvyššia miera nezamestnanosti v rámci krajín EÚ a hroziaci nedostatok kapacít na výrobu elektriny, ako aj nedostatočne rozvinuté konkurenčné prostredie na trhu s elektrinou s výrazným dominantným postavením najväčšieho výrobcu elektriny Slovenských elektrární, a.s., ktorý priamo a nepriamo zabezpečuje výrobu elektriny, ktorá pokrýva viac ako 60 % spotreby elektriny na Slovensku, vytvárajú podmienky pre ďalšie zvýšenie vplyvu tohto dominantného výrobcu elektriny. V rámci prístupového procesu do Európskej únie sa Slovenská republika zaviazala odstaviť dva bloky jadrovej elektrárne V-1 v Jaslovských Bohuniciach. Z čistého vývozcu elektriny sa Slovenská republika stala jej dovozcom. Cenu elektriny vôbec a osobitne cenu pre domácnosti a malé podniky negatívne ovplyvňuje skutočnosť, že trh s elektrinou vzhľadom na absenciu zdrojov v Slovenskej republike v podstate neexistuje. V dôsledku tejto situácie je ohrozená najmä bezpečnosť dodávok elektriny s dôrazom na cenu dodávky elektriny s osobitným zameraním na odberateľov elektriny v domácnosti a malé podniky.

S cieľom prijať náležité opatrenia na ochranu odberateľov elektriny v domácnosti a malých podnikov a tým zabezpečiť adekvátne záruky na ochranu zraniteľných odberateľov má Slovenská republika prostredníctvom všeobecného hospodárskeho záujmu snahu zaistiť, aby odberatelia

elektriny v domácnosti a malé podniky, požívali právo zásobovania elektrinou v určenej kvalite za porovnateľné, transparentné, dostupné a spravodlivé ceny.

Ministerstvo dňa 3. júla 2008 uložilo vo všeobecnom hospodárskom záujme a z dôvodu zabezpečenia bezpečnosti dodávok elektriny vrátane ceny dodávok elektriny pre odberateľov elektriny v domácnosti a pre malé podniky na obdobie rokov 2009 a 2010 výrobcovi elektriny - spoločnosti Slovenské elektrárne, a.s., tieto povinnosti:

- a) dodať elektrinu v množstve najmenej 6 TWh za cenu určenú Úradom pre reguláciu sieťových odvetví pre odberateľov elektriny v domácnosti a malé podniky s nasledovnou výškou odberu elektriny:
 1. domácnosti bez elektrického vykurovania s odberom do 5000 kWh/rok,
 2. domácnosti s elektrickým vykurovaním s odberom do 20 000 kWh/rok,
 3. malé podniky s odberom do 30 000 kWh/rok.
- b) dodať elektrinu podľa písmena a) koncovým dodávateľom elektriny pre domácnosti a malé podniky pod podmienkou, že títo dodávatelia dodajú takto nakúpenú elektrinu v rokoch 2009 a 2010 výhradne pre účely podľa písmena a).

6.1 Univerzálna služba

V zákone o energetike je univerzálna služba definovaná ako služba pre domácnosti a malé podniky, ktorú poskytuje dodávateľ elektriny na základe zmluvy o dodávke elektriny, a ktorá zahŕňa súčasne distribúciu elektriny a dodávku elektriny a prevzatie zodpovednosti za odchýlku. Cena elektriny pre domácnosti je regulovaná Úradom pre reguláciu sieťových odvetví. Uvedená regulácia nemá vplyv na národnú ani medzinárodnú hospodársku súťaž. Odberateľ elektriny v domácnosti má právo uzatvoriť zmluvu o dodávke elektriny s koncovým dodávateľom elektriny pre domácnosť, ktorý poskytuje univerzálnu službu za podmienok ustanovených v zákone, ktoré zodpovedajú podmienkam stanoveným v prílohe smernice 2003/54/ES. Prevádzkovateľ distribučnej sústavy na časti vymedzeného územia je povinný za podmienok stanovených úradom a pri dodržaní ceny alebo metodiky jej tvorby určenej úradom zabezpečiť pripojenie odberateľov elektriny v domácnosti do sústavy, ak sú splnené technické podmienky a obchodné podmienky. Zmluva o pripojení musí obsahovať aj lehotu, v ktorej je prevádzkovateľ distribučnej sústavy a distribučnej siete povinný zabezpečiť pripojenie odberného elektrického zariadenia.

Kombinovaná výroba elektriny a tepla

Výrobca elektriny, ktorý prevádzkuje výrobné zariadenie na kombinovanú výrobu s celkovým inštalovaným elektrickým výkonom do 5 MW, má prednostné právo na prenos elektriny alebo na distribúciu elektriny, ak to umožňujú technické podmienky sústavy; to neplatí pre spojovacie vedenie.

Prednostné právo na prenos elektriny alebo distribúciu elektriny pri kombinovanej výrobe s celkovým inštalovaným elektrickým výkonom nad 5 MW sa vzťahuje len na výrobu elektriny, ktorá vzniká súčasne pri výrobe tepla, vyrábaného na účely dodávok tepla fyzickým osobám alebo právnickým osobám a dodávok na technologické účely.

Výroba elektriny z obnoviteľných zdrojov energie

Výrobca, ktorý vyrába elektrinu z obnoviteľných zdrojov energie, má prednostné právo na prenos elektriny, distribúciu elektriny a na dodávku, ak výrobné zariadenie určené na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie spĺňa technické podmienky a obchodné podmienky. Prednostné právo na prenos elektriny sa nevzťahuje na prenos elektriny spojovacím vedením.

Plynárenstvo

Všeobecný hospodársky záujem v energetike schvaľuje vláda Slovenskej republiky na návrh Ministerstva. Ministerstvo môže vo všeobecnom hospodárskom záujme uložiť povinnosť prevádzkovateľovi plynárenskej siete, dodávateľovi plynu a prevádzkovateľovi zásobníka zabezpečiť aj bezpečnosť, pravidelnosť, kvalitu a cenu dodávky plynu. Takto uložené povinnosti musia byť jednoznačné, vykonateľné, kontrolovateľné, transparentné, nediskriminačné a musia zabezpečiť rovnosť prístupu pre plynárenské spoločnosti v členských štátoch Európskej únie ku koncovým odberateľom na vymedzenom území Slovenskej republiky.

Vláda SR na svojom rokovaní dňa 2. júla 2008 schválila návrh na zabezpečenie dodávok plynu vrátane ceny dodávok plynu pre odberateľov plynu v domácnosti a ceny dodávok plynu na výrobu tepla určeného pre domácnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Ministerstvo následne rozhodnutím uložilo dodávateľovi plynu konkrétne povinnosti.

Cena plynu pre domácnosti je regulovaná Úradom a je stanovená ako maximálna cena za dodávku plynu. Uvedená regulácia nemá vplyv na národnú ani medzinárodnú hospodársku súťaž.

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 456/2008 schválila všeobecný hospodársky záujem na zabezpečenie dodávok plynu vrátane ceny dodávok plynu pre odberateľov plynu v domácnosti a ceny dodávok plynu na výrobu tepla určeného pre domácnosti na obdobie od roku 2009 až do vyrovnania ekonomického ukazovateľa „podiel výdavkov na energie na celkových príjmoch domácností“ s priemerom členských štátov Európskej únie.

Dôvodom pre vyhlásenie všeobecného hospodárskeho záujmu vzťahujúceho sa na zabezpečenie dodávok plynu vrátane ceny dodávok plynu pre odberateľov plynu v domácnosti a ceny dodávok plynu na výrobu tepla určeného pre domácnosti je ochrana a bezpečnosť dodávok plynu pre odberateľov plynu v domácnosti a dodávok tepla domácnostiam.

Súčasný nárast cien ropy, ktorý má priamu súvislosť s nárastom cien zemného plynu, nedostatočne rozvinuté konkurenčné prostredie na trhu s plynom s výrazným dominantným postavením dodávateľa plynu spoločnosti Slovenský plynárenský priemysel, a.s., ako aj nevyužitie legislatívnych podmienok umožňujúcich transparentné a široké otvorenie trhu s plynom v Slovenskej republike vytvárajú podmienky na vytvorenie opatrení na dosiahnutie cieľov sociálnej a hospodárskej súdržnosti. Nepredvídateľný nárast ceny zemného plynu, ktorý je úzko spojený s cenou ropy na svetových trhoch môže mať za následok nárast ceny za dodávku plynu pre koncových odberateľov plynu v domácnosti. Cena zemného plynu, ktorú dodávateľ plynu nakupuje pre zabezpečenie dodávok plynu pre slovenských odberateľov tvorí približne 56 % z konečnej ceny za dodávku plynu pre domácnosti. V súvislosti s ďalším nárastom ceny za dodávku plynu je nutné si uvedomiť podiel výdavkov slovenských domácností na energie, ktoré sú nevyhnutne potrebné na chod domácnosti a výšky reálnych príjmov domácností v Slovenskej republike.

S cieľom prijať náležité opatrenia na ochranu odberateľov plynu v domácnosti a výrobcov tepla určeného pre domácnosti a tým zabezpečiť adekvátne záruky na ochranu zraniteľných odberateľov má Slovenská republika snahu zaistiť, aby odberatelia plynu v domácnosti a výrobcovia tepla určeného pre domácnosti, požívali právo zásobovania plynom v určenej kvalite za dostupné a spravodlivé ceny.

Ministerstvo rozhodnutím vo všeobecnom hospodárskom záujme a z dôvodu zabezpečenia dodávok plynu vrátane ceny dodávok plynu pre odberateľov plynu v domácnosti a ceny dodávok plynu na výrobu tepla určeného pre domácnosti na obdobie rokov 2009 a 2010 uložilo dodávateľovi plynu – spoločnosti Slovenský plynárenský priemysel, a.s., tieto povinnosti:

- a) dodať plyn odberateľom plynu v domácnosti, ktorých ročná spotreba plynu nepresiahne 6 500 m³ za cenu určenú Úradom pre reguláciu sieťových odvetví,
- b) dodať plyn výrobcovi tepla na výrobu tepla určeného pre domácnosti za cenu určenú Úradom pre reguláciu sieťových odvetví,
- c) dodať plyn podľa písmena b) výrobcovi tepla pod podmienkou, že títo výrobcovia tepla použijú takto nakúpený plyn v rokoch 2009 a 2010 výhradne na účely podľa písmena b).